

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 ENLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
 TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE” Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst der verkochte goederen. **DE DIRECTIE.**

SCHIEVENINGSCHE VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

INHOUD: Mr. N. P. v. d. Berg. † — Persoverzicht. — Feuilleton. — Telegrammen. — Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië. — Uit de Oost-Ind. Mail.

— Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Med.

Persoverzicht.

Het vijfde wapen in het Indische Leger.

In het 1e Avondblad van *Het Vaderland* van 4 dezer lezen wij o.m.:

„Herinnerd werden we voor kort aan een berichtje van Engelsche zijde over het vliegwezen bij het Britsche leger. Zeer geroemd werd hetgeen daarbij was tot stand gekomen tijdens den duur van den oorlog, tevens gememoreerd hoe in de eerste oorlogsdagen nog bij Amerika om vliegtuigen moest worden aangeklopt en hoe slecht de uitkomsten waren, verkregen met het ontvangen materieel.

Bevatten de berichten waarheid over slechte afwerking, gebrekkig materieel, terwijl het hout onvoldoende of niet voor de tropen zou zijn geprepareerd bij de eerste bezending vliegtuigen, dan is men in Indië er wel leelijk ingelopen. Het kromtrekken van het niet-uitgewerkte hout, zou al aanstonds indirect genoodzaakt hebben af te zien van het opstijgen met twee man. Bij de daling tijdens een heel gewone vliegtoestel aanmerkelijke averij. En het daarop ingestelde onderzoek moet aan het licht hebben gebracht, dat de motorpontons gemaakt waren „van heel dun, absoluut onuitgewerkt en van knoesten voorzien vurenhout, evenals speelgoed met een laagje vernis bedekt en gedoemd om bij elke daling gevaar van breken op te leveren.”

Men doet goed dergelijke mededeelingen niet zonder eenige reserve te aanvaarden. Was toch de schrijver van de „Causerieën van Java” in de Sum. Post goed ingelicht, dan paste het te spreken van een misdadig bedrog bij deze leverantie te San Francisco, „misdadig” omdat aan dergelijk ondeugdelijk materieel menschenlevens zouden worden toevertrouwd. En wat dan wel van de commissie te zeggen, belast met de keuring, den aankoop en de verzending der acht vliegtuigen? Was zij bovendien wel berekend voor een in meer dan één opzicht zoo moeilijke taak. De beoordeelaar van de algeheele deugdelijkheid van vliegtuigen moet over meer technische kennis beschikken dan den heer Vogelesang als kapitein der genie mag worden toegekend.

Intusschen, de nadere berichten over deze zaak luiden wel zeer ontmoedigend. We nemen het relaas ter zake in een later nummer der Sum. Post onverkort over:

„Wij kunnen nu zoo langzamerhand van de Amerikaansch-Indische vliegschandalen gaan spreken. Met den dag blijkt meer, op welk een infame wijze men in Amerika de Indische regering met de geleverde vliegmaschinen in den nek heeft gezien.

Volgens de rapporten der Nederlandsche keuringscommissie te San-Francisco, hebben alle geleverde machines daar 13 tot 14 uur geloopt, zijn daarna uit elkaar genomen, en de motoren zijn daarop weer gemonteerd en verzonden.

En wat is nu gebleken? De motoren, die hier arriveerden, (en niemand kan er voor instaan, dat het precies dezelfde zijn) begonnen na twee uur draaien reeds hevig te vibreeren, zoodat men vermoedde, dat er iets niet in orde was. Toen bleek, dat de eerste cylinder (van een vier cylinder-motor) reeds zoover

Mr. N. P. VAN DEN BERG. †

Op 8 dezer is in den ouderdom van 85 jaar te Amsterdam overleden Mr. N. P. van den Berg, oud-president van de Nederlandsche Bank.

Als mede-oprichter van „Oost en West” warm belangstellende in haar streven, vooral ook in dat van „Boeatan”, verliest onze Vereeniging in den overledene een harer oudste en meest sympathieke leden.

Aan het „Alg. Handelsblad” ontleenen wij: „Norbertus Petrus van den Berg werd den 5den November 1831 te Rotterdam geboren. Hij genoot zijn opleiding aan t Erasmiaansch gymnasium aldaar. Aanvankelijk in den graanhandel werkzaam, vertrok hij op 24-jarigen leeftijd, in 1855, als geëmployeerde bij de factorij der Nederlandsche Handelsmaatschappij naar Indië. Zeven jaar later verscheen van zijn hand de eerste eener reeks belangrijke geschriften, getiteld: „Beschouwingen over den geldsloop in Nederlandsch-Indië”. In 1864 werd hij benoemd tot hoofdagent der Nederlandsch-Indische Handelsbank te Batavia. Hij kwam hier te staan voor een moeilijken werkkring, doch te midden van zijn drukke werkzaamheden vond hij toch nog tijd de pen te voeren. Zoo schreef hij in 1866 „Bankwezen en Banken in Britsch-Indië”.

In 1873 volgde zijn benoeming tot president van de Javasche Bank, welke functie hij ongeveer 17 jaar bekleedde. In den loop van zijn bewind maakte hij de economische crisis op Java door, in 1884.

Bij haar 300-jarig bestaan, in 1875, benoemde de Universiteit van Leiden den heer van den Berg, gelijk met N. G. Pierson, „honoris causa”, tot doctor in de rechten.

Reeds in 1886 werd Mr. van den Berg aangezocht mede-directeur van de Nederlandsche Bank te worden. Doch hij bleef op zijn post, omdat Indië hem nog noodig had.

In 1889 keerde hij voorgoed naar Nederland terug, om er mede-directeur van de Nederlandsche Bank te worden.

Bij zijn heengaan lieten vrienden en vereerders een gedenkpenning slaan, opgedragen „aan den kundigen, onvermoeiden, edelen strijder voor de belangen van Nederlandsch-Indië.”

Toen, in 1891, mr. N. G. Pierson minister van Financiën werd, werd Mr. van den Berg, bij Kon. Besluit van 25 September van dat jaar, tot president der Nederlandsche Bank benoemd.

Van September 1891 tot September 1912, dus gedurende 21 jaar, heeft Mr. van den Berg aan

het hoofd gestaan van onze centrale credietinstelling, welke ontwikkeling hij met krachtige hand heeft geleid.

Herhaaldelijk is Mr. van den Berg aangezocht, lid en vice-president van den Raad van Indië te worden, tot tweemaal toe zelfs voor gouverneur-generaal.

In de Koninklijke Academie van Wetenschappen, waarvan hij vele jaren lid was, hield hij verschillende belangrijke voordrachten.

De artikelen, door hem geschreven voor de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië zijn verenigd in een boekwerk, dat tot titel heeft: „Munt-, Crediet- en Bankwezen, Handel en Scheepvaart in Nederl.-Indië, historisch-statistische bijdragen”.

Samen met G. M. Boissevain vertegenwoordigde hij, in 1892 en 1893, Nederland op de Internationale Muntconferentie te Brussel.

Ook als geschiedkundige heeft Mr. van den Berg naam gemaakt. Hij publiceerde belangrijke historische studies als voorzitter van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, o. a. in 1872: „Het Tooneel te Batavia in vroeger tijd”. Het aantal dezer schetsen zijn verzameld tot een bundel „Uit de dagen der Compagnie”.

Van zijn vele geschriften noemen wij nog „De muntquaestie met betrekking tot Indië” (1874), „Historisch-Statistische aantekeningen over de voortbrenging en het verbruik van koffie” (Tijdschrift van Nijverheid en Landbouw in Nederl.-Indië, in het Engelsche vertaald), „Over haveninrichtingen en havenexploitatie” (1882), „De handel van Java gedurende de laatste 8 jaren” (1883), „The moneymarket and paper currency of British India” (1884), „The financial and economical progress and condition of Netherland’s-India during the last 15 years and the effect of the present currency-system” (1887), „De voor- en nadeelen van onze tegenwoordige muntregeling” (1887), „De graanhandel van Britsch-Indië” (1888), „Het muntvraagstuk in Britsch-Indië” (1894).

In de „Indische Gids” van Juni en Juli 1912 behandelde Mr. van den Berg de quaestie eener eigen muntinrichting in Indië.

De overledene was ridder-grootkruis in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

De begrafenis had jl. Donderdag te 12 uur op Westerveld onder groote deelneming plaats; op uitdrukkelijk verzoek van den overledene werden er geen toespraken gehouden.

Hij ruste in vrede!

PERRY & CO.

Dekstoelen
 Hut } koffers
 Mail }
 Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT 20.

uitgesloten was, dat de wand niet dikker was dan een blaadje papier en elk oogenblik zou kunnen springen, iets wat trouwens met een der motoren hoog in de lucht ook reeds gebeurde. Verder was de krukas heelemaal krom en vertoonde de sporen, dat dit reeds te Frisco het geval is geweest en dat men met hamerslagen de as weer tijdelijk recht heeft geslagen.

Het onmiddellijk gevolg van deze ontdekking is geweest, dat men de machine, die al ingepakt aan het Dep. van Oorlog stond om te verzenden naar Kali Djati voor de landvluchten, weer naar Priok heeft gehaald, waar zal worden onderzocht, of deze dezelfde verschijnselen vertoont, zoodat er van vliegen daar vooreerst niets komen zal.

Eveneens deed men de aangename ontdekking, dat de as van een geheel nieuwen 6 cilindermotor ook krom is aangekomen. Men vraagt zich verwonderd af, wat de commissie te Frisco toch wel uitvoert. Blijft zij er niet bij om toe te zien, dat de motoren na proefdraaien, uit elkaar nemen en weer in elkaar zetten, ook verzonden worden? Verzendt men misschien geheel andere motoren dan die, welke men laat proefdraaien? Want de motoren, die men hier ontvangt, kunnen onmogelijk 14 uren gedraaid hebben zonder dan nog sporen van slijtage te hebben vertoond, zooals in het rapport van de commissie vermeld is.

Wijl bleek, dat geen enkele motor hier werken wilde, heeft men deze week het materiaal der geleverde motoren laten onderzoeken door het laboratorium van het stoomwezen.

De resultaten van dit onderzoek hebben een schreeuw van verontwaardiging verwekt.

Van de 22 hier aanwezige zuigers zijn er slechts twee goedgekeurd. Het staal, dat er voor gebruikt is, is niet meer dan koek, zóo zacht. Ook het overige materiaal van de vliegmaschinen is grotendeels afgekeurd, kan op de vuilnisbelt geworpen worden.

Men heeft den vliegers sterk af moeten raden om met zulke machines nog ook maar één vlieg poging te doen, daar ongelukken hiervan het gevolg moeten zijn."

In het vorenstaande worden der uitgezonden commissie van aankoop wel ernstige verwijten en beschuldigingen gedaan. Zooveel is wel zeker, dat het Indische leger dezelfde ondervinding, zoo niet erger, met Amerikaanse vliegtuigen opdoet, als het Britsche leger bij den aanvang van den oorlog. Een drie ton gouds heeft die ondervinding gekost, het ergste is, dat het vijfde wapen van het Indische leger nu wel zonder wapen (vliegtuig) zal blijven vooreerst, in deze onzekere tijden. De lust nogmaals aan te kloppen te San Francisco zal wel voorgoed ingeluid. Doch waar dan heen om vliegmaterieel; kan het Nederlandsche leger niet een betrouwbaarder adres verschaffen? Zoo vraagt *Het Vaderland*.

FEUILLETON.

Attima.

J.l. Maandagavond werd de première van een Episode uit het Javaansche volksleven, zooals de heer Constant van der Wall zijn eerste opera, onder bovenstaanden titel, noemt, voor een volle zaal door het Fransche Opera-gezelschap opgevoerd.

Deze eersteling op dit gebied begroeten wij met hartelijke ingenomenheid, daar ook zij kan bijdragen tot opwekking naar meerdere kennismaking met het veelzijdige leven in Ned.-Indië.

Het Alg. H. blad schreef: „Men moet het prijzen, dat de heer Roosen, ondernemend directeur der Fransche Opera, thans bij alle gesukkel voor een goed solisten-ensemble, zelfs de Nederlandsche muziek wil helpen door de opvoering van een oorspronkelijk Hollandsch-Indisch werk, waarvan hij te voren kan weten, dat het zijn kas niet zwaarder zal maken."

We zijn 't echter meer eens met F., die in „Het Vaderland" zegt:

„Attima" heeft een beslist succes gehad en ongetwijfeld zal deze opera door haar vloeiende muziek, bonte oostersche aankleding, schilderachtige tooneelen en zeer typische dansen nog menige opvoering beleven."

Terecht merkt de „N. R. Crt." op: Het stuk geeft een brok leven vol kleur en waarin de schoonheid van fellen hartstocht is. De handeling is al heel weinig, toch zijn wij gretig de aandacht blijven geven, al duurde het dan ook van kwart over acht tot half elf, terwijl men het geval in tien woorden zou kunnen vertellen. Maar wat wij zagen, had immers de volle bekoring van het nieuwe, van het frische. Alles hebben wij in de opera nu zoo wat gehad: van goden, godinnen, draken, liefdestooverdranken en wat Wagner er nog bij gemaakt moge hebben, zijn wij terecht gekomen bij het vlinderleven van de Parijsche werkmansgezin (Louise), bij dat van de bergbewoners en die van de laagvlakte (Tiefland) en wat al niet. Puccini was de eerste, die een stap deed in de nieuwe richting en die poging slaagde, dank zij 's componisten buitengewone gaven, volkomen: de aandoenlijke geschiedenis van Butterfly, het charmante kind-vrouwje uit Japan, behoort immers, mede om de

Ook de W. corr. van *De Telegraaf* schreef 18 Oct. j.l. uit Weltevreden o. m.:

Het blijft met de vliegerij in Indië nog altijd een droevige geschiedenis, gehandicapt als men is door slecht materiaal.

Het eenige, waarmee men zich hier behelpen moet, zijn machines van Amerikaansch maaksel. Vier kregen we er al uit, en het eenige wat tot nu toe bereikt werd, is, dat de heer Hilgers er (alleén) een hoogte van 1300 M. mee haalde.

Meer en meer blijkt dat we met onze vliegmaschinen de dupe zijn van Amerikaansche humbug..... slordige afwerking en als men het zoo noemen wil, oplichterij.

En bovendien, dat de commissie te San Francisco, bestaande uit de heeren: Ter Poorten en kapitein Vogelsang, niet voor hun taak zijn berekend, of hun plicht niet doen, in het gunstigste geval te veel vertrouwen stellen in de Amerikaansche leveranciers... wat ongeveer op hetzelfde uitkomt. Ten eerste is gebleken, dat de propellers zeer slordig gemaakt zijn, van volstrekt niet op Indische temperatuur uitgewerkt hout, zoodat ze na een paar dagen in Indië al beginnen te trekken en hun oorspronkelijken vorm verliezen, waardoor opstijgen met twee man, wat toch voor legertoestellen de bedoeling is, absoluut onmogelijk wordt..... bij het nauwkeurig nazien der hier gearriveerde machines, zoowel motor als vliegtuig zelf, blijkt aan alle kanten de bijna misdadig slordige afwerking.

Wat we nu gekregen hebben, zijn geen goede leer-machines, wijl ze niet met twee man de lucht in kunnen gaan. Met andere woorden, we hebben er niets aan, en alleen met de springmethode kunnen majoor Visscher en luit. Ockerse, die beiden overigens al aardige vorderingen maken, het vliegen van den instructeur Hilgers leeren.

Geen wonder, dat er nu al aangedrongen wordt, om met de Amerikaansche machines maar vast te breken en langs diplomatieken weg te trachten ten minste éénige Europeesche machines los te krijgen, die de helft goedkooper en..... in orde zijn.

Terwijl het vliegen over water met twee man nog niet eens lukt, heeft men nu al weer een toestel ingepakt, om het vliegen over land te Kalidjati, waar generaal Michelsen dood viel, te hervatten. Daar is de genie reeds maanden bezig twee nieuwe vliegloodsen te zetten, wijl de oude al ingezakt is en verrot. Ook dat gaat weer op zijn elf-en-dertigst..... Sinds maanden zijn de plannen goedgekeurd en er staat nog niets dan een paar pilaren.

Een oud toestel met een hier vervaardigde schroef moet daar dienen. Dat is op het oogenblik nog het eenige toestel, dat zal kunnen vliegen. Een poging, om er een Amerikaansche schroef op te probeeren, is geheel mislukt..... de motor begon te koken.

Onverantwoordelijk is, dat men bij het legerbestuur plannen heeft, den heer Hilgers met deze hoe-

voortreffelijke muziek, tot het beste van het moderne repertoire.

Nu is Constant van de Wall, die Indië en het Indische leven kent en dieper kent dan zoo van een vluchtig aanschouwen, gekomen met een brok leven uit het schoone Insulinde, heeft hij ons iets voor oogen gebracht, waarvan een groot deel onzer tot dusverre slechts een vaag vermoeden gehad zullen hebben; dat is het belangwekkende van dezen avond in den Koninklijken Schouwburg te 's-Gravenhage geweest. Gekeken hebben wij met die belangstelling, welke men altoos voor het nieuwe, voor het nooit geziene, te geven bereid is; zodoende is de aandacht gespannen gebleven, omdat men telkens weer iets nieuws zag uit vreemde landen, dat boeide door kleur en beweging. En zoo vergat men de niet gemotiveerde uitgebreidheid van de eerste volksscene bijvoorbeeld en de gerekte liefdesontboezemingen."

De handeling is weinig beduidend:

Attima, Wangi en Aissa zijn danseressen, die bij een gunstig bekend gamelan-gezelschap behooren. De violspeler van het gezelschap, Kartono, verliefd op de schoone Attima, kent slechts één verlangen: geld verdienen en sparen, om dan met de danseres te kunnen trouwen. Men vindt dit gezelschap op een kleine plaats tijdens den marktdag, waar het zoo straks een vertooning zal geven: zang en dans.

Twee Europeesche onderofficieren, Armand en Rudo, verschijnen, Armand met het doel om Attima te zien; hij heeft haar eens op een door den regent gegeven feest ontmoet en is toen voor de verleidelijke danseres in liefde ontvlamd. Attima, die slechts vriendschap voor Kartono gevoelt, beantwoordt allengs Armand's liefde met het teedere gevoel van trouw en aanhanke-lijkheid, hetwelk een Javaansche vrouw kenmerkt. Wel waarschuwt Rudo zijn vriend voor een liefdesbetrekking met een Inlandsche vrouw, doch het is tegen doovemansdeur gepraat; Armand geeft te kennen, dat zijn liefde oprecht is en geen rasverschil kent.

Natuurlijk ontmoeten thans Attima en Armand elkaar; Attima maant tot voorzichtigheid, aangezien zij zich bespied weet; want haar mededanseres Aissa, wier liefde door Kartono versmaad wordt, heeft hem, Kartono, attent gemaakt op Attima's vreemd gedrag, waarschuwt hem voor haar ontrouwe voornemens. Kartono in zijn goed geloof aan Attima's liefde, twijfelt aanvankelijk, doch hoort ten leste hoe Attima den onderofficier een geheime samenkomst des nachts toestaat.

Kartono, door felle smart getroffen, moet en weet zich nochtans te beheerschen, omdat de impressario van de gamelan op hetzelfde oogenblik den aanvang

Beschaafde Familie, in HAARLEM,
biedt **HUISVESTING** aan voor school-
gaande kinderen. Goede verzorging, gezellig
tehuis, toezicht op studie.
Prijs **f 1200.-** per jaar.

A. J. COMELLO—v. D. BILT,
Verspronckweg 59rood. *Leerares Fransch M. O.*

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPE STRAAT 11
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoort te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

J. N. MULLER,
En gros Singel 233 Amsterdam En détail Paleisstraat 45
Telefoon 6011. Gevestigd 1826.
**Fabriek en Magazijnen van Koffers,
Tasschen en fijne Lederwaren.**

**NEDERLANDSCH-INDISCHE
ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ**
OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14
BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE
BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. 9521
Directie: ARTHUR DE HAAN.
Vanaf **VRIJDAG a.s.**
*de Nederlandsche
Regeringsfilm*
**Ons Leger
en Vloot.**
Holland Neutraal.
Toegankelijk ook voor Kinderen.

genaamd nog niet betrouwbare machine van Kalidati naar Bandoeng te laten vliegen.

Dit zou zijn, alleen om te bewijzen, dat er in Indië wel kan worden gevlogen. Te Bandoeng zou een landingsplaats gereed worden gemaakt. Een-voudig misdadig.

De eilandengroepen op de Oostgrens van de Banda-zee.

De Indische medewerker van *Het Vaderland* schrijft: Van de zeer diepe Banda-zee vormen de Kei-eilanden en de Tenimber-groep de oostelijke grens. Van meer beteekenis is de groep der Aroe-eilanden, die een oostwaarts vooruitgeschoven post is van evengenoomde grensgroepen.

Die grootere beteekenis dankt de Aroe-groep aan het grooter aantal eilanden met een oppervlakte van beteekeenis, doch voornamelijk aan hare ligging. Bekend is de havenplaats Dobo op het kleine eiland Wammer of Waman ten westen en gedekt door het groote eiland Wokam, door zijn handel in producten, afkomstig van de kusten van West-, Zuidwest- en Zuid-Guinea, meer nog als haven voor de parelvisserij, waaraan in belangrijke mate van Australische zijde wordt deelgenomen. Als kolenhaven moet Dobo wel in beteekenis gaan winnen met het toenemende scheepvaartverkeer tusschen de Oost-Aziatische havens (Japan voornamelijk) en de havens op de Oostkust en op een deel der Noord- en Zuidkusten van Australië. Dat verkeer is in dezen oorlogstijd aanmerkelijk toegenomen, voornamelijk van Japansche zijde. Het loopt door straat Dampier en bewesten de groep der Aroe-eilanden als zijnde de rechtstreeksche route.

Het kan geen kwaad ook hier er op te wijzen, hoe weinig door ons rekening werd gehouden met die belangen van de internationale groote vaart in de wateren bewesten Nieuw-Guinea en de Aroe-eilanden. Zoo wat niets werd nog in die wateren verricht voor de veiligheid van dat scheepvaartverkeer.

Wat al deze eilandengroepen, die der Aroe-, der Kei- en der Tenimber-eilanden, onderling en met zoovele andere groepen van eilanden gemeen hebben, is de telkens weer oplaaiende onrust onder de bewoners. De politieke maandverslagen handelen haast over niets anders; een enkel telegram nu en dan vestigt plotseling de aandacht op een dier onderafdeelingen van de residentie Amboina, steeds weer om te melden, dat het weer mis is, dat er weer onlusten zijn uitgebroken.

Het belangrijkste verzet in de Tenimber-groep vond ten laatsten tijd plaats op het eiland Marsela der Barbar-eilanden. Reeds in Augustus van het vorige jaar werden op dat eiland twee hoofden verraadelijk vermoord, naar later beweerde werd, omdat zij waren aangewezen als door booze geesten bezeten. Doch uit inlichtingen van ons bevriende negerijen op het eiland bleek, dat men hen wantrouwe als aan ons gezag goed gezind. Men ver-

weet hun, dat de bevolking belasting moest betalen, stelde hen verantwoordelijk voor den last tot inlevering van vuurwapens. Zij zouden bovendien oorzaak zijn dat alle moordzaken in den laatsten tijd uitkwamen. Over hen werd dus het doodvonnis geveld.

Het werd Mei j.l., voordat de door den gezaghebber gezonden versterking aan gewapende politie te Tepa op Barbar was aangekomen; en eerst den 22sten van die maand gelukte het na veel moeite en levensgevaar over te steken en op Marsela te landen. Niet dan na herhaalde aanvallen behield de politie het slagveld. De zaak was nu spoedig beklonken. De bevolking moest de door haar opgeworpen versterkingen zelve slechten. Ingeleverd werden in totaal 161 geweren. Te voren deed de bevolking weten, dat zij bereid was het verzet te staken, wanneer het detachement gewapende politie vergiffenis kwam vragen en men de verzekering zou ontvangen, dat de negorijen voortaan vrijgesteld zouden worden van belastingen en geen geweren meer zouden behoeven in te leveren.

We vragen ons af, waarover de gewapende politie vergiffenis te vragen had. Van elders weten we, hoe dikwijls de bevolking terroriseert en leeft op hare kosten. De bevolking van Djambi moet ook over haar te klagen hebben gehad, we wezen er reeds op. Over onze troepen in de Buitenbezittingen verneemt men geen klachten der gewapende politie, evenwel ontbreekt het aan tucht en orde. Bovendien is zij vermoedelijk maar al te dikwijls het werktuig van gewetenlooze hoofden tot schade van ons gezag. Het kan geen kwaad nogmaals hierop te wijzen.

Japansche Klachten.

In de „N. R. Crt.“ lezen wij: De Japanners hebben bij de uitbreiding van hunne handelsbetrekkingen over Britsch-Indië en Nederlandsch-Indië met veel wantrouwen en lijdelijke tegenstand te kampen, welke in sommige gevallen van de zijde der betrokken overheid komt. Althans zoo is de klacht door de *Japan Weekly Chronicle* van 16 October naar voren gebracht.

Het blad geeft onder den titel „Anti-Japanese feeling in the Indies“ een overzicht van een interview met zeker Dr. Sjimoeira Kokei, die juist van een reis door Indië en de Zuidelijke Zeeën was teruggekeerd.

Zeer klaagde de reiziger over de houding van de Britsche autoriteiten: de Britsche overheid in Indië en de Straits Settlements oefent een druk uit op de in die landen gevestigde Japansche kooplieden. Brieven en telegrammen tusschen Indische en Japansche kooplieden gewisseld, worden onderzocht en niet zelden geconfisqueerd, tot groot ongerief en aanzienlijke schade van die kooplieden. Ik wendde mij ten aanzien van deze quaestie tot de Britsche overheid, doch mocht geen uitlegging ontvangen.

pere originaliteit, nimmer namaak. Geen weestem-mend „leitmotive“ gehaspel, geen van Debussy afge-keken harmonieën of nagetekende melodische lijnen, geen buitensporigheden à la Schönberg. Ik zou niet graag van een persoonlijken stijl gewagen, doch moet in ons Mendelssohn-nacomponerend land toch met lof melding maken van deze muziek, die een streven naar zelfstandigheid verraadt en inderdaad reeds eenige momenten van persoonlijk karakter heeft. Attima, de schoone Attima, zij heeft in het bijzonder 's componisten liefde gehad; haar liedjes zijn uitingen geworden van een dichterlijk gemoed met preciese trekken. En zoodra de liefvallige verschijnt komt er stemming, komt er atmosfeer, welke beiden men in de geheele volksscène, die voorafgaat, mist. Bevreemdend genoeg, slechts te verklaren door aan te nemen, dat noch v. d. Wall's compositietalent, noch zijn techniek toereikend zijn voor het schrijven van een opera, die lastige problemen ter oplossing bood.

Eénstemmig in lof is men over het dansen (t a n d a k) van Raden Mas Harsaja, een Javaan.

K. s. schrijft: „Die dans gaf ons de onmiddellijke Oostersche visie, daarin waren stijl en cultuur. Gestalte en costuum van een Indischen prins, gebaren en standen, die aan de mooiste Wajongpoppen en zelfs aan Hindoesche beelden deden denken. Van deze schoonheid heb ik genoten.“

En de „N. R. Crt.“ schrijft: „De danskunst van Raden Mas Harsaja is het meest volmaakte, dat wij ooit op choreografisch gebied mochten aanschouwen. Dit was in één woord subliem; reeds hierom alleen moet iedereen Attima gaan zien. Zelfs de meest verstokte tegenstanders der danskunst — na Duncan's vermoording van Beethoven's Symphonieën zijn er dat velen, — zullen door Raden Mas Harsaja bekeerd worden. Als alle danseressen met Isadora aan het hoofd eens een reis naar Indië maakten, naar het land, waar men zóó kan dansen leeren.

Terecht heeft men Raden Mas Harsaja — hem onze bijzondere hulde — luide toegejuicht; hij en Emma Luart hebben den schakingsdans moeten herhalen. Reeds de opmerking, dat Emma Luart's danskunst bij die van Harsaja afstak, zou onnoozel zijn. Of verwacht men soms van haar, dat zij zich in een paar weken tijds een kunst eigen zou kunnen maken, die in staat bleek ons de ziel van een volk te openbaren?“

Vermelden wij hierbij nog, dat de opera zeer goed is aangekleed en prachtig versierd, o. a. met een sierlijke gamelang — die helaas echter onbespeeld bleef — dan kan onze wensch geen verwondering baren: dat zij rog dikwijls voor volle zalen worde op-gevoerd!

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER

Groot Hertoginnelaan 132, - Telef. H. 6682 - DEN HAAG

HOOGERE BURGERSCHOOL
5-jarige cursus
met voorbereidingsklassen.
VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het INSTITUUT WULLINGS erkend als een H.B.S. met 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld f 950.-/f 1250.-.

Tot heden slaagden:

107 cand. voor	Eindexamen H.B.S. 5-j. c.
19 " "	Kon. Mil. Acad.;
27 " "	Cadettenschool;
17 " "	Adelborst;
20 " "	Cand. O. l. Ambt.; Zeev. en Machinistenschool, Posteriorijen, enz.

De Directeur:
H. WULLINGS.

Augustus 1916.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Woning-Bureau
en
Electro-Technisch Bureau
SCHURMANN,
RIJSWIJK b. d. Haag.
HEERENWEG 2-4. TEL. INTERC. 143.

ELECTRISCHE INSTALLATIES
VOOR LICHT EN KRACHT
BLIKSEMAFLEIDERS
ZWAKSTROOM INSTALLATIES
Gratis Plannen en Begrotingen.

VERKOOPHUIS
GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
Tramhalte 7 en A DEN HAAG
halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

der vertooning aankondigt, zoodat Kartono zijn plaats in het orkest moet innemen.

Er wordt gezongen en gedanst en zóózeer zijn allen in aandacht, dat niemand op de verandering van de lucht gelet heeft. Er dreigt een hevige onweder. Edoch, het einde van Attima's verlokkenen bruidsdans willen allen zien. Dan breekt het onweder met kracht los; de kooplieden pakken vlug hun boeltje bijeen; de muzikanten bergen hun instrumenten; allen verdwijnen van het tooneel. En als het onweer uitgewoed is, daalt snel de avond.....

Kartono nadert nu de plaats waar Attima en Armand elkander straks zullen ontmoeten; nu is alle zelfbeheersching weg, windt de vioolspeler zich meer en meer op..... Reeds heeft Kartono de kris in de hand als Aissa opkomt. Zij bekennt hem opnieuw haar liefde, zegt hem te willen toebehooren, maar Kartono, onverschillig, verstoort haar.....

De twee gelieven komen nu op de afgesproken plaats. Attima verklaart eerst, dat zij, alvorens zich hierheen te begeven, Kartono alles bekend en dezen haar woord heeft teruggegeven. Zij is dus eerlijk geweest, voelt zich bevrijd en gelukkig, nu niets meer hun geluk in den weg staat. Maar dan hooren zij plotseling een angstig geroep van menschen, eerst in de verte, dan naderbij komend; er wordt alarm geslagen; vluchten moeten zij. Doch, het is te laat. Kartono, in de woede van den amok-maker, komt op en werpt zich op Armand. In één oogwenk is alles afgeloopen, liggen Armand en Attima gekrist.....

De muziek wordt niet onverdeeld gunstig beoordeeld, men vindt deze over het algemeen te weinig Oostersch-origineel.

K. s. schrijft in het H b l d. o. m.:

Wat ik gisteren naast het vele goede, wat de opera bracht, miste: de geur der Indische bloemen; de weemoedige — zoo onmerkbaar in berusting wegsmeltende — stilte van den maannacht; de wiegelende, teere, droomerige zangen met hun zoete eentonigheid. Het eerst doet feitelijk de echt-Oostersche stemming in de muziek haar intrede, in sommige gedeelten van de begeleiding van Armand's romance „C'était un beau soir“ in de eerste acte; (waarom dit niet veel meer volgehouden?) om in het gamelang-intermezzo met de dansen het hoogtepunt te bereiken. Het nabootsen van de gamelang door het orkest werd zeer kunstig gedaan; toch ging ook hierdoor veel van het typische dezer muziek verloren. Een bijzondere vermelding is de inleiding en het eerste deel der tweede acte waard, hoewel de klank ook hier evenmin Oostersch was, welke de maannacht-stemming weergaf“.

In de „N. R. Crt.“ lezen wij:

„De muziek is nergens triviaal, vaak uit een gevoelig dichterlijk gemoed geweld en, schoon niet van die-

Te Soerabaja hebben de Britsche autoriteiten (sic) de Mitsui Bussan en andere Japansche kooplieden gedwongen, de suikercontracten, vóór het begin van den oorlog tusschen hen en Duitsche firma's gesloten, te verbreken, op straf van anders op de Zwarte lijst geplaatst te worden.

Het merkwaardigste is wel, dat Britsche kooplieden de suiker, die door de ontbinding van de contracten met de Duitschers op de markt werd geworpen, in het geheim opkochten. Ook in Ned.-Indië leggen de autoriteiten een sterke vooringenomenheid aan den dag en alles wordt gedaan om hen in hun zaken te schaden.

Tot zoover de *Japan Weekly Chronicle*.

Dat de overheid in Nederl.-Indië zulk een houding tegenover de Japanners zou aannemen, kunnen wij niet gelooven, daar dit zeer stellig tegen de bedoelingen der regeering zou indruischen.

Wel kunnen wij aannemen, dat zekere in Nederl.-Indië gevestigde Japanners met klachten van zulk een soort bij den reiziger zijn komen aandragen, maar dit zou dan gereedelijk zijn verklaring kunnen vinden in de omstandigheid, dat de meerderheid van de Japanners, die men in Nederl.-Indië aantreft, lieden zijn op wier bezit geen enkele kolonie bijzonder prijs zou stellen en op wie hun eigen vaderland, naar eigen verklaring, geenszins trotsch is.

In een officieel gepubliceerd rapport van een ambtenaar van het Japansche ministerie van landbouw omtrent de tentoonstelling te Semarang van 1914 wordt erkend, dat de Japanners, die men op Java vindt, eigenlijk niet veel zaaks zijn. Slechts weinigen zijn werkelijk kooplieden, de anderen zijn voor het meerendeel venters van patent-geneesmiddelen en marskramers (het rapport had in dit verband nog minder achtbare bedrijven kunnen noemen). Hieruit verklaart de rapporteur de geringe sympathie, die men in Nederl.-Indië voor zijn landslieden koestert. De Hollanders behandelen hen met geringschatting, deels vanwege hun minder eerbaar bedrijf (the trade they are engaged in and which is by no means respectable), deels omdat zij niet anders dan Maleisch kunnen spreken. 't Is jammer, schijnt de rapporteur te willen zeggen, maar begrijpelijk.

Het is dan ook alleszins aannemelijk, dat klachten van personen, die zich door de overheid verongelijkt achten, het oor van Dr. Sjimora Kokei hebben bereikt; dergelijk soort lieden krijgen het allicht met de overheid aan den stok.

Maar hieruit mag allermint worden afgeleid, dat de Nederl.-Indische autoriteiten aan rechtschapen Japansche handelslieden bij het drijven van rechtmatigen handel een haarbreed in den weg zou leggen.

De Nederl.-Indische regeering is er, daar twijfelen wij niet aan, op uit, de Japansche handelsbelangen, even zoo goed als die van elke andere bevriende natie, te beschermen en te bevorderen. Van het kweken van anti-Japansche stemmingen moet zij in het geheel niets hebben en zelve doet zij daar zeer stellig niet aan mee.

Telegrammen.

Bij het Dep. van Koloniën zijn ontvangen de volgende telegrammen van den G.-G. van Ned.-Indië:

Onlusten in Djambi.

Na een inspectiereis van zes weken door zijn gest gemaakt te hebben, meldt de resident van Djambi, dat het gezag is hersteld en dat overal de hoofden zoowel als de bevolking, de plaats gehad hebbende onlusten betreuren.

Tapanoeli.

De resident van Tapanoeli bericht, dat sedert niets meldenswaard voorviel; de opstand schijnt geheel bedwongen te zijn. In het geheel zijn vijftien opstandelingen gedood, vier gewond en vijf en veertig gevangen genomen, waaronder dertig door de bevolking. Het landschapshoofd van Siboean is bij ongeluk gedood.

Onlusten op Flores.

De resident van Timor meldt:

Bij een aanval op het versterkte dorp Ekotado in het district Ngada op het eiland Flores, zijn 26 December j.l. de civiel-gezaghebber van Staveren en de commandant van de gewapende politie licht gewond.

Het dorp werd genomen. Van den vijand werden twee gedood. De anderen vluchtten.

Opheffing gedwongen koffieteelt.

's Lands gedwongen koffieteelt in de residentie Preanger Regentschappen is opgeheven en de afdelingsbanken van het Volkseredietwezen zullen onder zekerheidstelling van de Indische Regeering geldelijke hulp verleenen aan de inlandsche koffieplanters tot instandhouding van de bestaande aanplantingen.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het Idjen-plateau.

Herhaalde malen heeft het Idjen-plateau, gelegen in Java's oostelijken hoek, belangstelling gewekt;

doch die belangstelling verflauwde meestal even spoedig en bleef sluimerend, totdat tot groote verheugenis van allen, die met ons in de nationale kracht en energie gelooven van Nederland, nu in dezen oorlogstijd, waarin meer dan anders stemmen van kleinmoedigheid gehoord worden betreffende het bezit onzer koloniën, het bericht ons bereikte over het vormen van plannen tot het zenden van een wetenschappelijke expeditie naar het genoemde hoogland.

Volgens een bericht in het *Soer. Hbld.* is het initiatief in deze uitgegaan van den bekenden heer T. Ottolander. Deze stoere werker en groot kenner van Indië, aan wien Java meer in 't bijzonder reeds zooveel te danken heeft, deed, gesteund door Dr. H. J. van Lummel, het voorstel aan de Kon. Nat. Vereen. te Batavia tot uitzending van een wetenschappelijke expeditie naar het Idjen-plateau.

Het gevolg van dit voorstel was de benoeming van een commissie bestaande uit de heeren: Dr. W. van Bemmelen, Dr. H. A. Brouwer, A. v. Lith, Dr. H. J. v. Lummel en T. Ottolander, welke commissie van advies zou dienen en eventueele voorbereidingen treffen zou.

Overeenkomstig het advies der Commissie, waaraan Dr. Brouwer door zijn vertrek naar Europa ontvallen was, besloot de Kon. Nat. Vereen. tot het uitzenden van bedoelde wetenschappelijke expeditie en verder om op naam van de K. N. V. de monografieën uit te geven, welke de uitkomsten van het te houden onderzoek zullen bevatten, en welke met een historisch, een economisch en een bibliografisch overzicht van het plateau vereenigd zullen worden tot één werk: *De Idjen*.

Mannen van naam op wetenschappelijk gebied hebben hun gewaardeerde steun toegezegd; zoo zal Dr. W. van Bemmelen de bewerking van de hydrologie, Dr. C. Braat die van de klimatologie op zich nemen. Dr. S. H. Koorders beloofde zijn steun voor een deels gereedliggend manuscript over de flora van het plateau aan de commissie — bij wie de leiding van 't geheel, ook wat de uitgave betreft, zal berusten — ter publicatie te zullen afstaan. De heer Edw. Jacobson zal zich waarschijnlijk belasten met het verzamelen der fauna, terwijl de heeren H. C. Robinson en Dr. W. Roepke hun steun bij de bewerking daarvan in uitzicht stelden, de eerste voor zoover het de knaagdieren en vogels, de tweede wat de insecten betreft. De heeren Ottolander en v. Lummel zullen achtereenvolgens het historisch en economisch gedeelte verzorgen, terwijl de laatste een bibliografisch overzicht aan het geheel zal toevoegen.

Dat ook de autoriteiten het belang van het plan inzien, blijkt hieruit, dat de directeur van Gouv. Bedr. de hulp van een mijningenieur toezegde voor het geologisch onderzoek en de Legercommandant den steun van den topografischen dienst beloofde voor het vervaardigen van een nieuwe kaart van het plateau en voor het bewerken van de noodige detailkaarten.

Dat een dergelijke flink opgezette onderneming, waarvoor een minimum van f 5000.— benodigd is, — de K. N. V. deed de toezegging f 500.— te zullen bijdragen — zou schipbreuk lijden op de kosten, is niet denkbaar.

De aanvulling van het korps Intendanten van het Indisch leger.

„Sedert een aantal jaren kunnen de respectieve Hoofd-Intendanten er zich niet op beroemen, dat er bij de officieren der verschillende wapens en der Mil. Admin. veel animo bestaat om zich onder hunne bevelen te stellen. Telken jare worden drie plaatsen voor den Intendance-cursus opgesteld, doch het resultaat is niet schitterend,” zoo vangt Schr. in de *Java-Bode* van 5 Sept. 1916 zijn artikel over bovenstaand onderwerp aan, om even later te vervolgen: „Momenteel beschikt de Hoofd-Intendant over geen enkel oud-leerling als reserve, kan geen der kapiteins, die recht heeft op verlof naar Europa, zijn recht doen gelden, bij gebrek aan aanvulling, en komt door een of andere oorzaak in den kapiteinsrang een vacature, dan kan deze niet worden aangevuld.”

De oorlogstoestand kan hierop tot nu toe weinig invloed gehad hebben, bewijst Schr.

Welke dan wel de oorzaken ervan uitmaken?

In *hoofdzak* de betrekkelijk geringe materiele voordeelen, welke er aan de betrekking zijn verbonden.

Ten tweede, dat men vanaf het begin van de studie voor het toelatingsexamen tot het oogenblik van pensionneering constant, wat men wel eens noemt, *aan den tand gevoeld* wordt.

Ten derde is sedert de scheiding tusschen Intendance en Administratie, bij laatstgenoemden diensttak „de kans om zonder andere studie dan vakstudie, zonder de overige nadeelen, die ieder krijgsschool-leerling ondervindt. (financiële bezwaren, langeren diensttijd e.d.) hoofdofficier te worden, veel grooter geworden”, waardoor menig administratie-officier, die dit vroeger wel gedaan zou hebben, thans er niet aan denkt, te trachten bij de Intendance te komen. „Hetzelfde geldt vrijwel voor de troepenluitenanten. Bij deze is de animo nog minder. Immers een officier met studiezijn wordt bij de wapens zonder krijgsschool ook hoofdofficier, en hij moge dan misschien weinig kans hebben den kolonels-rang te

Beschaafde Fam. in Den Haag
biedt **HUISVESTING** aan voor twee schoolgaande kinderen.

Goede verzorging, gezellig tehuis, toezicht op studie.

Brieven lett. A. B. X. Bureau van dit Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

Instituut ROELIJN

Jan v. Riebeeckstraat 88 - 's-Gravenhage

Eigenares en Directrice: Mevrouw J. ROELIJN.

—————

Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden

—————

PROSPECTUS OP AANVRAGE.
. GRATIS VERKRIJGBAAR

Sigarenmagazijn J. J. LUCAS,
SUEZKADE 122, hoek L. v. Meerdery. Telefoon 2447.
'S-GRAVENHAGE.

Specialiteit in Havana en Manilla Sigaren en Echte Russische, Egyptische, Fransche en Turksche Sigaretten.

➔ **Speciale blikverpakking voor de tropen.**

J. C. CRAMWINCKEL

Firma P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN
Hof-, Rijks- en Gemeenteverancier

NIEUWE HAVEN 360 TEL. HAAG 112
FIRMA OPGERICHT 1865.

Spiegel- en Lijstenfabriek.

Speciaal adres voor Encadrementen in alle stijlen.
Uitgebreide keuze modellen voor Gravures, Etsen, Foto's en Schilderstukken.
Zeer matige prijs voor het vergulden van Spiegel- en Schilderlijsten.
Speciale verpakking voor EXPORT naar Indië.

➔ **Geen filiaal hier ter stede.** ➔

HET INDISCH RESTAURANT in Amsterdam is

Hôtel PHILADELPHIA
Leidschekade 94.

Dagelijks van 12 tot 8 uur.
Pension per dag vanaf f 4.— Tevens Europeesche Keuken
Exploitant van het Indisch Huis op de Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913. **A. VISSCHER.**

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 Telefoon 2005
Noordeinde 17a Telefoon 6537

..... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

bereiken, dit laatste is bij de Intendance ook maar voor enkelen weggelegd."

Ten vierde is de tegenwoordige regeling bij het waarnemen eener betrekking een bezwaar, hetgeen Schr. met het volgende voorbeeld toelicht:

"Stel, een kapitein gaat met verlof. Een der luitenanten vervangt hem, doch wanneer er tijdens het verlof van den kapitein geen andere vacature komt, wordt deze luitenant bij terugkeer weer in de positie van gewoon luitenant teruggebracht, komt weer op zijn belangrijk lager tractement, doch blijft intendance-dienst doen m. a. w. zijne werkzaamheden, verantwoordelijkheid, ondergaan geen verandering. Was bedoelde luitenant direct tot kapitein bevorderd geworden (zou hij tijdens het verlof op de gewone wijze bevordering gemaakt hebben, deed zich hetzelfde voor), dan bleef hij kapitein, en werd de verlofganger non-actief, iets wat zeer normaal te noemen is". Beter tenminste dan dat iemand, wiens positie onveranderd blijft, zijn inkomen ziet verminderen, wat altijd achteruitgang is.

Als vijfde oorzaak noemt Schr. ten slotte: dat men altijd de kans loopt na eenige jaren, zelfs in den kapiteinsrang, Intendance-werk te hebben verricht, in de ranglijst achteruit te gaan, omdat een kapitein, oorspronkelijk behoort hebbende tot een ander wapen of dienstvak, met veel minder ervaring op Intendance-gebied, bij diens benoeming tot Intendant een hooger plaats in de Intendance-ranglijst inneemt, m. a. w. eerder voor bevordering in aanmerking komt, chef van den meer geroutineerden Intendant kan worden." Dit geval is niet denkbeeldig; het zal over eenige jaren vermoedelijk verzevenlijkt worden.

Daarna wordt er op gewezen, dat het bovengenoemde niet alleen met de belangen der oudere luitenanten in verband staat, maar ook met die van de jongeren, voor wie tevens het bezwaar geldt, dat zij op een veel geringer inkomen naar de krijgsschool moeten, een bezwaar, dat zoolang de levensstandaard in Nederland zoo abnormaal hoog blijft, hetgeen nog wie weet hoeveel jaren duren zal, dubbel telt.

Schr. vergelijkt de tegenwoordige Indische regeling met wat vastgesteld is voor de Nederlandsche Intendanten. "Voor hen (toch) is bepaald, dat een leerling der Intendance-cursus, die aan de gestelde eischen heeft voldaan, bij voorkomende vacature rechtstreeks van luitenant tot kapitein-intendant benoemd wordt, met passeering dus van de collega's van het eigen wapen, die ouder in rang zijn, en niet de studien aan den Intendance-cursus hebben gevolgd." Schr. zou van een dergelijke feitelijke bevordering bij keuze, in Indië toegepast, belangrijke stijging van het aantal kandidaten verwachten. Immers al zou er financieel weinig veranderen, in de eerste plaats is men eenmaal in het militaire met een ster meer op den kraag, een geheel andere persoonlijkheid. Bovendien brengt de Intendance-betrekking mede, dat men in een geheel andere positie staat, dan gewoonlijk met de luitenanten het geval is. Een ieder weet, dat men als kapitein meermalen beter zijn inzichten, ook op zuiver technisch gebied kan doen gelden, dan als luitenant."

Schr. zou bijna zeggen, "dat men in laatstgenoemde rang niet voor vol aangezien wordt."

Hij verklaart verder, "dat het gewenscht, ja zelfs beslist noodzakelijk is, dat het peil der Indische Intendanten niet verminderd". En daartoe zou het komen, wanneer men iedere candidaat moest laten slagen, om te verhinderen, dat het korps verloopen ging.

Naar Schr.'s meening is dat alleen te voorkomen, door ten spoedigste rechtstreeksche bevordering mogelijk te maken.

Het artikel eindigt met de vermaning: Zoowel in het belang der officieren, maar meer nog in dat van den dienst, zorge de Regeering er voor, dat de bakens tijdig verzet worden."

Uit de O. I. Mail.

Stoken.

In de *Sum. Post* lezen wij:

"Volgens een te Singapore verschijnende Japanische courant, zou de controleur Walter te Djambi vermoord zijn omdat hij zeer willekeurig en wreed optrad: de bevolking haatte hem, beweert het orgaan. Weer een bewijs, hoe slecht de Japanners in Nederl. Indië hun landgenooten elders voorlichten.

Een Japanner, die bij zijn landgenooten hoog in aanzien staat, n.l. *Take koshi*, zou alléén zoo tegen Indië ageeren, wijl hij inderdaad op zijn doorreis op Java zeer onaangenaam bejegend werd. Hij vroeg en verkreeg permissie van de bestuursambtenaren om den soenan van Solo te bezoeken, doch werd niet bij dezen toegelaten.

Later ontrieden dezelfde bestuursambtenaren den soenan, hem te ontvangen.

Veeteelt.

Er zijn regelen vastgesteld betreffende den afstand in huur door Inlandsche zelfbesturen in de gewesten Atjeh en onderhoorigheden, Celebes en onderhoorigheden en Timor en onderhoorigheden van terreinen voor het drijven van een veeteeltonderneming, aan Inlanders.

Samenwerking tusschen regeering en de suikerindustrie.

De in de afdeling en residentie Kediri gelegen suikeronderneming Poerwosari behoort toe aan de te 's-Gravenhage gevestigde naamloze vennootschap Cultuurmaatschappij „Bogokidoel".

Ten einde eene uitbreiding te verkrijgen van den maximum-aanplant dier onderneming, heeft de eigenaresse aangeboden, van de door het gouvernement uit te voeren drainagewerken in het Paparsche bij te dragen voor de helft in de zoogenaamde Bangi Batanwerken tot een maximum van 1 ton, in jaarlijksche termijnen evenredig aan de jaarlijks verwerkte bedragen, doch van ten hoogste f 25000 elk.

Van dit aanbod is, naar de *Javabode* meedeelt, door de regeering gebruik gemaakt, in dien zin namelijk, dat aan de onderneming is medegedeeld, dat de Directeur B. B. bereid is, om, op een daartoe door haar in te dienen verzoek, vergunning te verleenen tot uitbreiding van het vastgesteld maximum aanplant met 270 bouw, onder nader vast te stellen voorwaarden, met dien verstande, dat van de vergunning geen gebruik mag worden gemaakt vóór een door den resident van Kediri nader vast te stellen tijdstip, in verband met den stand der uitvoering van de voormelde waterwerken.

Inspecties.

De *Soer. Crt.* van 21 Nov. j.l. meldt:

Het is wel een merkwaardig verschijnsel, dat er overal een zucht bestaat tot instelling van inspecties. Werd onlangs melding gemaakt van een voorgenomen inspectie bij de weeskamers in N. I. en op hare agenten, iets wat hard noodig is, thans komt — volgens het *Bat. Nwsbl.* — de Nederl. Indische Notariele Vereeniging bij monde van haar bestuur aan den gouverneur-generaal verzoeken om de vaststelling van een inspectie over notarissen. De vereeniging komt tot de droeve slotsom, dat het meer dan wenschelijk is, dat er eindelijk eens behoorlijk toezicht komt op den notaris in N. I., in zijn handel en wandel.

Zooals op het oogenblik de toestand is, zal hij op den duur niet meer houdbaar zijn. In naam kent men wel inspecteerende ambtenaren, dat zijn voor de notarissen op de standplaatsen der raden van justitie, de officieren bij de raden van justitie en op de overige plaatsen landraadvoorzitters.

Wat zullen echter die rechterlijke ambtenaren inspecteeren? Verstand van zaken hebben zij niet, zich er inwerken is onmogelijk, omdat een landraadvoorzitter eenvoudig afgejakkerd wordt, dus deze ambtenaren hebben geen tijd, om eene hun opgedrongen inspectie te gaan volvoeren na nauwgezette studie, en hetzelfde geldt voor de officieren van justitie.

De inspectie derhalve, zooals zij op het oogenblik bestaat, is van nul en geener waarde. Daarbij komt nog, gelijk de regeering betoogt, dat er nog al zijn, die een streng toezicht noodig hebben; die nu vrij spel hebben, dank zij het feit, dat niemand op hen afdoende let.

Het is te hopen, dat de wensch der Notaris-vereeniging vervuld zal worden, het kan niet anders dan het aanzien van het notarisambt in onze koloniën in de hoogte te helpen. De vereeniging toch erkent onomwonden de waarheid, dat er kaf onder het koren is, en schrikt niet terug om maatregelen voor te stellen, waardoor in de toekomst verbetering mogelijk zal zijn. Zoo besluit eerstgenoemd blad.

De particuliere landen.

Hetzelfde blad schrijft:

De administrateur van het particuliere land *Simo* heeft gebruik gemaakt van zijn recht om conservatoir-beslag te leggen op het hem competeerd gedeelte van den padi-oogst van een drietal opgezeten en zulks om te voorkomen, dat, gelijk het vorig jaar geschiedde, de geheele oogst door de opgezeten zou worden weggehaald.

De opgezeten van genoemd land, welke voor 99 per leden van de S. I. zijn, hebben zich thans tot het afdeulingsbestuur van bedoelde vereeniging gewend. Dit heeft een vergadering uitgeschreven, welke op Woensdagavond d.a.v. zou plaats hebben. Als spreker zou optreden de heer *Tjokroaminoto*, voorzitter van de Centrale Sarekat Islam; deze zal de opgezeten van het land *Simo*, die de vergadering zullen bijwonen, aan de hand van gegevens, duidelijk maken, dat de billijkheid gebiedt, dat zij een deel van den oogst aan den landsheer afstaan. Er zal dan een rekest worden opgemaakt en aan de regeering worden ingediend, waarin verzocht wordt het aan den landheer competeerde gedeelte van de opbrengst van het land te reduceeren en niet op de helft te stellen; waar de bibit op het land Sing niet is verstrekt, acht men dit billijk. In bedoeld verzoekschrift zal dan de nadruk worden gelegd op de voorheen door het gouvernement gevolgde methode; de vroegere belasting in natura bedroeg slechts 1/5 van de opbrengst, terwijl de bibit door het gouvernement werd verstrekt.

Ook op de particuliere landerijen bewesten de *Tjimanok* bestaat een regeling, waarbij heel veel minder dan de helft geëischt wordt.

De nieuwe Juristenvereeniging.

De voorbereidende handelingen, die onvermijdelijk aan de oprichting der nieuwe juristenvereeniging vooraf moeten gaan, zijn afgelopen. Statuten en

G. JANSSEN ^{v/h} Janssen & Coenen

DEN HAAG,
v. Merlenstraat 79,
Tel. 6388.

AMSTERDAM,
Tel. N. 1339.

Oost- en West-Indische Uitrustingen.

Leverancier van verschillende Stoomvaartlijnen.

Pension „DE KLONIA"

Wed. C. M. DE KLONIA-v. d. Heyden.

Westeinde 3

Telefoon Z 5175

AMSTERDAM.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELLEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.

Vraagt Prijscourant.

Neemt Proef.

Telefoon 3361 - Danckertstraat 43.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. instal'eeren van woningen.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Henri Terbeek

HEEREN-MODEMAGAZIJN

VALERIUSSTRAAT 37 - DEN HAAG

OVERHEMDEN - DASSEN - HOEDEN
en PARAPLUIES.

SPEKSLAGERIJ

A. V. D. BARSELAAR

Bleyenburg 42 - Den Haag - Tel 804-805

OPGERICHT 1740.

Leverancier aan beide Kon. Hoven.

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
VARKENSVLEESCH EN FIJNERE VLEESCHWAREN

Speciaal adres

BARSELAAR's alom met goud bekroonde
Kalfsleverworst en Geldersche Rookworst

GEEN FILIALEN.

VAN SEVENTER & PALUDANUS

KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38

Telefoon 4214

Draagt onze reclame

COLBERT-COSIUM

naar maat van f 35:—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen Solide bewerking.

huishoudelijk reglement zijn gereed en worden hun, die zich als lid van de nieuw op te richten vereeniging aangemeld hebben, binnenkort toegezonden, zoodat zij, die de algemeene oprichtingsvergadering wenschen te bezoeken, weten wat er behandeld zal worden, om hun bezwaren eventueel tegen de ontwerpen te kunnen te berde te brengen of te voren inzenden.

De algemeene vergadering zal, volgens het *Bat. Nwsbl.*, plaats hebben vermoedelijk op den tweeden Kerstdag, althans tusschen 23 en 27 December, omdat men dan vier vrije dagen kan hebben en dus velen in de gelegenheid zullen zijn naar Weltevreden te komen en van hun belangstelling te getuigen.

Het aantal personen, dat zich als lid heeft opgegeven, is intusschen toegenomen en het comité heeft de verwachting, dat de enkelen, die zich nog niet hebben aangegeven nog wel zullen komen. Het is wel een succes voor degenen, die zich hebben bezig gehouden met de oprichting der vereeniging.

Suriname.

De afgetreden Gouverneur, *Baron van Asbeck*, heeft in de kolonie over het algemeen geen goede pers gehad. Gewaardeerd als een volmaakt gentleman, heeft zijn bestuursbeleid geen goedkeuring kunnen verwerven.

Erkend wordt, dat hij getracht heeft de belangen van het onderwijs en van de openbare gezondheid te bevorderen.

Bij de beoordeeling van zijn bestuur heeft men in het oog te houden, dat misschien nooit een gouverneur onder ongunstiger omstandigheden het bestuur heeft aanvaard. Hij stond voor de mislukte bacoventuur, voor de mislukte landbouweredietbank, voor het Suriname-rapport, voor de moeilijkheden van de gouvernements-rubberonderneming en voor zooveel andere belemmeringen. Bij dit alles voegden zich de gevolgen van den Europeeschen oorlog!

Bij de aanvaarding van het bestuur zeide de gouverneur, dat hij gekomen was uit belangstelling voor de kolonie, niet alleen om haar te bestuuren, maar ook om haar te dienen, om zich geheel aan haar te geven: „Wat mijn bestuur de kolonie brengen zal, is niet te zeggen; maar wel weet ik, wat ik haar breng, goeden wil en goede courage.” Welnu, onder de gegeven ongunstige omstandigheden waren goede wil en goede courage onmachtig.

Met bekwaamheid, aldus *De West*, is door de Koloniale Staten verslag uitgebracht omtrent het ontwerp tot hernieuwing van het octrooi aan de Surinaamsche Bank.

De Staten achten eenparig het octrooi, zooals het ontworpen is, onaannemelijk, en in strijd met de belangen der kolonie.

Zij stellen voor het octrooi van jaar tot jaar op den bestaanden voet te verlengen, tot een oplossing gevonden is voor het landbouwerediet vraagstuk. Wordt het octrooi verleend als in het ontwerp voorgesteld, dan vrees men dat dit een belemmering zal zijn voor de oprichting van een cultuurbank.

Inmiddels heeft de Vereeniging voor den Grooten Landbouw in Suriname een adres ingediend bij de Koloniale Staten, waarin ze mededeelt, dat de ontwerp-verordening, waarbij aan de Surinaamsche Bank het octrooi zou worden verleend, onder een groot deel der Surinaamsche planters groote teleurstelling (heeft) gewekt.

Zoolang de omvang der zaken voor een credietinstelling voor den landbouw nog te gering is voor een afzonderlijke bank, had, naar de Vereeniging meent, van de Surinaamsche Bank in ruil voor de groote voordeelen, welke dit nieuwe octrooi haar weder aanbiedt, mogen worden gevorderd, althans eenigermate tegemoet te komen aan de voor Suriname zoo broodnodige behoefte aan landbouwerediet.

Nu blijkt de memorie van toelichting, gevoegd bij het ontwerp, aan de Surinaamsche Bank een monopolie zal worden verleend voor vijftien jaren, wat, zooals de zaken thans staan, de oprichting van een tweede credietinstelling, met ten opzichte van den landbouw vrijgeveger opvattingen, totaal onmogelijk maakt, meent de Vereeniging voor den Grooten Landbouw in Suriname de aandacht der Koloniale Staten er op te moeten vestigen, dat het verlenen van bedoeld monopolie niet in het belang van den landbouw, dus ook niet in dat der kolonie is.

Ook de Kamer van Koophandel en de Surinaamsche Immigranten Vereeniging hebben een soortgelijk adres ingezonden.

Aan het adres der Immigranten-vereeniging is 't volgende ontleend:

„De Surinaamsche Immigranten Vereeniging, wier hoogste streven is om den klein-landbouw in deze kolonie te helpen bevorderen, heeft in deze vooral van het Koloniaal Bestuur veel hulp gevonden, doch een der hinderpalen waarop zij meestal stuit en waaraan zij hen, die op kleine schaal den landbouw uitoefenen, niet tegemoet kan komen, is het landbouwerediet.

„Bij gemis van een instelling tot verschaffing van landbouwerediet, kan het kleine landbouwbe-

drijf, hetwelk dezer dagen met kracht ter hand is genomen door de Britsch-Indiërs, niet met genoegzaam succes bekroond worden. Vele geschikte Britsch-Indische landbouwers, die thans als arbeiders werken op de perceelen hunner landgenooten, zouden dan eer geneigd zijn zelf perceelen in bebouwing te nemen, dan onder anderen te gaan werken.

„In Britsch-Guyana bestaan landbouw credietinstellingen, die den landbouw op kleine schaal bevorderen, door crediet te verleen aan rijstplanters, zij die perceelen willen aankopen, enz.

„Een dergelijke instelling in Suriname zou, naar de ondergeteekenden meenen, van onschatbaar nut zijn voor deze kolonie.

„Nu dezer dagen de ontwerp-verordening, waarbij de N. V. Surinaamsche Bank vergunning wordt verleend om in de kolonie als circulatiebank werkzaam te zijn, door uw college in behandeling zal worden genomen en blijkens de bij genoemde ontwerp-verordening gevoegde memorie van toelichting aan de Surinaamsche Bank een monopolie zal worden verleend voor 15 jaar, meent de vereeniging de aandacht van uw college er op te moeten vestigen, dat indien de zaken niet gewijzigd worden, er geen sprake kan zijn van een oprichting van een landbouw-credietbank, reden, waarom de vereeniging verzoekt bij de behandeling van de bovenaangehaalde ontwerp-verordening wel rekening te willen houden met den wensch en het belang van hen, die het landbouwbedrijf op kleine schaal uitoefenen.

„Op grond van het vorenstaande heeft het bestuur der Surinaamsche Immigranten Vereeniging gemeend het verzoek der vereeniging voor den Grooten Landbouw te moeten steunen, door zich tot uw college te richten met de mededeeling, dat zij zich met de strekking van het verzoekschrift geheel vereenigt.”

De West klaagt er over, dat de prijs van het Amerikaanse meel zoo stijgt, en schrijft o.m.:

De stijging der bloemprijzen zal wellicht niet dadelijk van invloed zijn op de broodprijzen in de kolonie. Er is op dit oogenblik voldoende voorraad aanwezig en sommige groote bakkers schijnen loopende leveringscontracten te hebben, waardoor voor de eerste maanden hun aanvoer verzekerd is.

Het kan echter niet anders, of een prijsstijging in Amerika, waardoor het artikel bijna het dubbele kost van vroeger, moet na korter of langer tijd van invloed zijn in de kolonie, en het laat zich voorzien, dat over eenigen tijd weder ernstige meelschaarschte hier zal ontstaan.

Elke nieuwe moeilijkheid in den aanvoer van de levensbehoefte wijst er telkens op, dat de kolonie moet trachten zooveel mogelijk in eigen behoeften te voorzien. Het weldra in druk te verschijnen boekje van de firma Kersten, over levensmiddelen, welke uit koornmeel worden bereid, zal wellicht menigen nuttigen wenk in die richting bevatten.

Dit hoogst nuttige boekje is ons uit Suriname toegezonden.

In het voorwoord schrijft de firma C. Kersten en Co.:

„Dat het verbruik van mais niet in nog veel grooteren omvang toegenomen is, moet wel daaraan toegeschreven worden, dat in de breede klassen der bevolking nog niet voldoende doorgedrongen is, op hoeveel verschillende wijzen mais en maismeel voor de bereiding van spijzen gebruikt kan worden. Om deze redenen hebben wij eene prijsvraag uitgeschreven voor de beste en volledigste verzameling van recepten voor uit inlandsch mais en maismeel bereide spijzen. Op deze prijsvraag kwamen 56 inzendingen in.

Mevrouw R. van Genderen-Rühmann nam bereidwillig op zich, de ingezonden recepten voor publicatie in geschikter vorm om te werken.”

Ook hier te lande zou het boekje van nut kunnen zijn.

Van de firma J. B. Wolters te Groningen ontvingen wij een leesboek voor Surinaamsche scholen, getiteld „*Uit onze Omgeving*”, door *Herm. J. Jacobs* en *Julius W. Lobato*, geïllustreerd door *Jan Pahl*.

In het prospectus lezen wij: „Niemand zal het ons kwalijk nemen als we beweren, dat het 't eerste is, hetwelk — althans wat de technische uitvoering betreft — voor de in Nederland gebruikte boekjes niet behoeft onder te doen.

Dat nu in de zoo lang gevoelde behoefte kan worden voorzien, danken we in de allereerste plaats aan de firma J. B. Wolters, die gaarne het risico wilde dragen om Suriname te geven, wat het door zijn klein debiet moeilijk kon verkrijgen.”

Het boekje is voor het derde leerjaar bestemd. De schrijvers hebben zich konsekvent gehouden aan de belofte van den titel, het Surinaamsche kind leesstof te geven, aan zijn omgeving ontleend.

De illustraties zijn goed gekozen en goed geslaagd. Alleen tegen den stand van den vlieger („zeskant”) op blz. 66 hebben wij bedenking. Bij den tweeden druk eische de teekenaar, dat de schrijvers zoo'n vlieger in zijne tegenwoordigheid op laten.

„Wanneer mocht blijken — aldus verder het prospectus — dat ons werk geschikt bevonden wordt

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Schill & Capadose
Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

HENRI KROES - DEN HAAG

DUINOORD'S SPORHANDEL

Telef. Interc. 9313 Stadhoudersplein 26

UI'SLUITEND 1ste KLASSE FABRIKAAT
RIJWIelen-MOTOREN.
ARTIKELen VOOR ALLE TAKKEN VAN SPORT

Athletiek en Gymnastiek. Alles voor den Padvinder

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Opruiming

Blouses

alleen Prins Hendrikstraat

Opggericht 1875.
Honderden tevredenheids-
betuigingen.

Rotterdam.

Vraagt onze nieuwe getill.
Prijscourant.
Wordt franco toegezonden.

J. F. VAN DEENE

EDELSTEENEN
EN AGAATWAREN

LEIDSCHESTRAAT 71 - AMSTERDAM

TEL. N 8752 REPARATIE-INRICHTING

voor de kolonie, is de uitgever bereid spoedig ook voor elk volgend leerjaar een deeltje van „Uit onze Omgeving” te doen verschijnen, waarvoor de copie grootendeels reeds gereed ligt.”

Wanneer ook de bijzondere scholen in Suriname het boekje gebruiken — en wij zien niet in welk bezwaar daartegen zou bestaan — dan behoort het debiet niet klein te zijn.

Een eeresalut aan schrijvers, teekenaar en uitgever.

In ons nummer van 30 November vestigden wij de aandacht op een kistje met 24 Surinaamsche houtsoorten, in „Boeatan”, Heulstraat 17 Den Haag, tentoongesteld en spraken de hoop uit, dat onze meubelmakers aan die fraaie houtsoorten hun krachten zouden beproeven.

Bij een bezoek aan „De Zonneloem” — Bazarstraat 44a, den Haag — waar op het gebied van sier- en gebruiksvoorwerpen en beeldende kunst zeer veel schoons is uitgesteld, zagen wij den Christus van Tocrop (isografische reproductie op de ware grootte, in den handel gebracht door Rudolf Bles) in een mooie, moderne lijst van Surinaamsch purperhart-hout.

De lijst voldoet voortreffelijk en wij twifelen er niet aan of dit goede voorbeeld zal navolging vinden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Nieuwe Solosche Partij. Van de hand van Amin vonden wij hierover in „De Voorpost” het volgende vermeld: „Het heette, dat te Solo een nieuwe partij is opgericht. „Kan niet”, zei mijn vrouw, „want Solo is een dobbelstad bij uitnemendheid”. „Ik zei ook, het heette”, gaf ik mijn vrouw ten antwoord. De partij zou eerst gedoopt worden met den wijschen naam „Nederlandsche Democratische Arbeiders Partij (N. D. A. P.)”. Een kwartier later veranderde men van inzicht en maakte van N. D. A. P. „Nationale Democratische Associatie Partij”. Ook dat vond men niet goed en dus werd, op advies van den voor de Jappies leelijk in zijn stinkend zittenden sergeant-majoor, kwartiermeester-sociaal-democraat-propagandist-vegetariër van den Tol, de naam van het kindje gewijzigd in: „Indische Democratische Partij”. Aangezien de partij, volgens de vereenigingsspecialisten Sneevliet en Topee, onmogelijk democratisch kan zijn, wijl zij zelf de democratie met voeten treedt, zal zij het epitheton „democratische” moeten prijsgeven en derhalve moeten heeten: „Indische Partij”, of..... I. P. Wat! wat! wat! I. P.! I. P.! I. P.! In 't geweer! Vooruit jongens! In 't geweer! hooren wij den sergeant-majoor-kwartiermeester, enz., tegen den wachtkommandant bulderen, doch deze antwoordde: „A'je mijn naou belazerd dubbele”. — En de oude heer Landouw zien wij naar Oom Dezentje snellen om de belofde honderdduizend pop toch maar aan deze spiksplinternieuwe, evolutionaire, Hollandsch-nationale en voor di-to-Solo-achter-een hondekant-lopende-Indo's opkomende I. P. te geven. En wij hooren „oom” Dezentje tegen „boong” Landouw zeggen: „In concreto kan ada groot verschil boong tusschen bilanganja van mij, kapitalist, en bilanganja van Indo's, njany loopen achter de hondskar. Imtoers ini kan proletariërs”. En de grijze heer Landouw nijgde in distinctie en gaf deemoedig tot bescheid: „Betal Oom”. En „oom” Dezentje vervolgde triomphantelijk: „N aitoe boong, dus toch beter om die belofde ton aan de I. P. voorshands niet te „verlandouwen”, ja apa nda!” En Landouw Sr. af, heeft een vergeefsche reis naar Karang Anom gedaan. En uit den mond van Landouw Jr. hooren wij in de „Gezelligheid” de tusschenwerpselen „Lafaard! Snertjas! Smeerlap! Blauwe ketoe-pat! enz.” met geestdrift uitkrijten, doch ditmaal niet aan het adres van v. d. Kastele, doch aan dat van.....

En Idenburg zuchtte in Holland in de Witte: „Die I. P. toch, die I. P. toch. Die heeft weer.....”

„Deze partij neemt voor een groot deel de beginselen over van onze I. P., doch zal bij uitsluiting een vereeniging zijn van de „uitverkoren dragers van de beschaving” met name de „Europeanen” en de „Europeanen kedjepit” *) de z.g. Indo's, dus lijdrecht in strijd met de beginselen van de I. P. Begrijpelijke onbegrijpelijke. Omdat in de kampings nog voor niets deugende Indo's rondloopen, zal men „militie” vragen in plaats van een verbeterhuis. Onbegrijpelijke begripelike! Men zal „evolutionair” zijn, maar zet op het verlangenslijste bespoediging van den Kolonialen Raad en wenscht voor dit en voor dat met „spoed” en met „kracht” te ageren. Men zal voorts dit doen en dat doen, voor zus agiteeren en voor zoo rusteloos propageeren, want de andere „revolutionaire” vereenigingen doen geen bliksem. Ja, menschen, men zal zelfs de Regeering „aan hare ooren trekken”. Wat een durf hé! Doch men vreest..... debat.

*) In de knel.

„De doekoen Sneevliet heeft voorspeld, dat de nieuwe partij een doodgeboren kindje zal zijn en de „theatrale” Topee profeteerde, dat de partij, wegens gebrek aan levenssappen, den natuurlijke dood zal sterven. Die twee hebben blijkbaar consult gehouden. Een voorteken van nieuwe samenwerking. Doch hoe het ook zij: de bestuurlooze partij, bestaande uit een sergeant-majoor-kwartiermeester, een baas kleermaker en het „Europeesche” personeel van de „Locomotief” is geconstitueerd.

Leve Nederland! Leve Landouw! Leve de I. P. En wij roepen: *Banzay! Banzay! Banzay!*

Onbetrouwbaar. De Tjahaja Timor schrijft, dat het nu de tijd is voor de overheerschten, zooals ook de *Pertimbangan* heeft opgemerkt, en wel speciaal de Inlanders en Chinezen, om hunne stemmen te verheffen en op te komen voor de rechten van hun ras. Steeds zijn zij, de Inlanders en Chinezen, den overheerscher trouw geweest, maar deze heeft die trouw altijd met de voeten getreden. Hij heeft hun leed gedaan en beleedigd door hen uit te maken voor „onbetrouwbaar”. Ziet maar hoe de Inlanders en Ambonneesche militairen bij de Europeesche ten achter gesteld worden en toch zijn zij nooit in opstand geweest tegen het Nederlandsche gezag. De Regeering deed beter vertrouwen te stellen in den Inlander, dan geloof te slaan aan het gestook van een den Inlander hatende Europeesche pers.” Aldus bovengenoemd blad.

Weerbaarheid Steunen. De Inlandsche hofarts van den Soesoehoenan van Solo, *Wediodipoetro*, meer bekend onder den naam van *Radjiman*, heeft in de *Locomotief*, door de *Pamitran* overgenomen — den Socialist-leider Sneevliet bestreden, die verklaard had, dat „alle Inlanders, die vóór militieplicht waren, dwaas en leugenachtig zijn, verraders van de zaak van Indië. Dat het beter ware, dat aan den Inlander gegeven werd leerplicht, goed openbaar onderwijs, een Woningwet en een sociale partij-politiek”. *Radjiman* vraagt zich af: wat van al deze gewenschte zaken terecht zou komen, indien een oorlog uitbrak, die beslag legde op alle geldmiddelen van den Staat? En wat zouden wij van den nieuwen overheerscher te wachten hebben, die zeer zeker niet beter dan Nederland zal zijn? Daarom acht hij het in 't eigen belang van het overheerschte ras het door eigen zwakheid en verren afstand tegen een buitenlandschen vijand onmachtige Nederland te hulp te komen. Dit is dan ook de reden, waarom het hoofdbestuur van *Boedi Oetomo*, waarvan hij deel uitmaakt, de zaak der weerbaarheid gesteund heeft.

Loerah-Verkiezing. In de *Bintang Soerabaja* wordt verhaald van een dessahoofd-verkiezing, waarbij wederom, zooals zoo dikwijls gebeurt, oneerlijkheden en omkooprijen een voornamende rol hebben gespeeld. Het hoofd van de dessa Goemelar-lor, distrikt Kaliredjo (Banjoemas), was gestorven en een dessahoofdverkiezing was dus noodzakelijk. Een *kamitoewa* (lid van het dessabestuur) van de dessa Karangpetir, die gaarne loerah wenschte te worden, zag er niet tegen op duizenden uit te geven om zijn doel te bereiken, en ging op de volgende wijze te werk: Hij stelde eenige „wervers” aan, die zijn zaak moesten bepleiten en de bewoners van de dessa meesten overhalen hem te kiezen. Voor elken kiezer, dien zij wisten over te halen, kregen zij f 1.— loon. Goemelar-lor telt circa 300 bewoners, en de drie wervers hadden reeds meer dan 260 kiezers overgehaald, zoodat ze reeds ruim 260 gulden verdienden. Elke kiezer, die den werver beloofd had, den *kamitoewa* te zullen kiezen, kreeg f 10.— uitbetaald met de voorwaarde, dat hij den *kamitoewa* 4 klapperboomen in pand moest geven. Koos hij bij de verkiezing een anderen candidaat, dan zou hij de 4 klapperboomen aan den *kamitoewa* moeten geven; was dit echter niet het geval, d. w. z. koos hij den *kamitoewa*, dan behoefde hij de f 10.— niet terug te betalen. De *kamitoewa* had dus, om tot loerah benoemd te worden, reeds ruim f2800 uitgegeven.

De 260 kiezers hielden hun woord. Bij de verkiezing kozen zij den *kamitoewa*. Dit verwekte echter ontevredenheid bij de andere kiezers, waarom 15 dezer personen het geval aan den *wedono* van Kaliredjo mededeelden, met het gevolg, dat de zaak eerst onderzocht moest worden voor men tot een tweede stemming overging. De *kamitoewa* was hierdoor echter niet ontmoedigd. Terstond liet hij de 15 kiezers, die ontevreden waren, bij zich komen, gaf ieder f 15.— en onthaalde hen op allerlei *slamettans*, waarop zij werden overgehaald om bij het onderzoek het geval te verzwijgen. De 15 kiezers beloofden dit, zoodat 't niet meer te betwijfelen zou zijn, of de *kamitoewa* zou spoedig benoemd worden tot dessahoofd.

Dit is een der dikwijls voorkomende feiten bij een

HET UNIFORMHUIS
Civiel- en Uniformkleeding
Tropen-Uitrustingen

N.-Z. VOORBURGWAL 130 AMSTERDAM

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.
REGENMANTELS
geheel nieuw model Regenmantels, zeer wijde golf,
in Prima Stof.
Prijzen 26.—, 32.—, 38.— gld.
UITZETTEN EN BABYGOED.
Eigen Ateliers.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”.
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.
Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electricch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.
PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

Mode-Academie
SYSTEEM WOHRYZEK.
Singel 437 hoek Heiligenweg. AMSTERDAM.
HET ADRES van opleiding voor
Coupeuse, Directrice en Leerares.
Grondig onderricht verzekerd.
PROSPECTUS OP AANVRAAG GRATIS.
De Directrice A. MIENSTRA.

J. C. P. HOOGEVEEN,
Hofleverancier
van H. M. de Koningin en van H. M. de Koningin-Moeder
Wijnen, Comestibles, Thee.
UITSLUITEND 1ste KLAS KRUIDENIERS EN
INDISCHE WAREN.
Fred. Hendriklaan 141. Telefoon S. 429.
OPGERICHT 1811.

Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15 's-Gravenhage
Tel. Interc. H. 447.

Adverteeren doet verkoopen.

NATIONALE
BOOMPJES 10 Levensverzekering-Bank ROTTERDAM

dessaverkiezing, en het is dan ook te begrijpen, dat zulk een *kamitoewa*, die duizenden guldens heeft uitgegeven om tot loerah te worden benoemd, indien hij eenmaal dessahoofd is geworden, zijn ondergeschikten op allerlei wijze zal trachten af te persen.

Inl. Bedrijfsbelasting. Volgens de *Sinar Djawa* zou met 1 Januari 1917 een bedrijfsbelasting worden ingevoerd in het Sultansgebied der afdeling Mataram (Djokdjakarta). Met ingang van dien datum zouden niet meer verschuldigd zijn de heffingen in geld en produkten, die tevoren aan eenige gelicentieerde personen (*loerah's*) moeten worden opgebracht door hen, die zekere bedrijven uitoefenen, maar met ingang van bovengenoemde datum zou dan in de plaats komen een belasting in geld, door het Rijk te heffen van alle onderdanen, die in de afdeling Mataram, hetzij voor eigen rekening, hetzij in dienst van anderen, een handel, beroep, bedrijf, handwerk, ambacht of nering van eenig belang uitoefenen. Van deze belasting zijn vrijgesteld:

1. Landbouwers, hunne bedienden in het landbouwbedrijf werkzaam en zij, voor wier rekening de landbouw gedreven wordt.

2. a. Hoofden der bevolking. Rijksdienaren en gewezen Rijksdienaren; b. personen, die zonder Rijksdienaars zijn — in den regel voor het Rijk werkzaam zijn bij Rijksinrichtingen of Rijkswerken.

3. De erkende schrijvers en bedienden van de sub 2 a genoemde personen.

4. Erkende geestelijken.

5. Godsdienstonderwijzers en onderwijzers op de scholen.

6. Huisbedienden.

7. vrouwen, die gemeenschappelijk met hare echtgenooten een handel, beroep, bedrijf, handwerk, ambacht of nering uitoefenen.

8. Zij, wier belastbaar inkomen minder bedraagt dan f 25.— 's jaars.

De aanslag bedraagt zooveel mogelijk 2 pct. van het inkomen, verkregen op de in art. 1 bedoelde wijze, daaronder in het geval van art. 2 sub 7 het inkomen van de vrouw medegerekend.

De aanslag van iederen belastingschuldige zal in heele en halve guldens worden aangewezen. Bedragen van nog geen 50 ets. worden verwaarloosd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Mislukte Aanval. De *Pewarta Soerabaja* vernam uit Kediri de volgende vreemde historie. Daar 't schrijver niet gelukt is eenige zekerheid te krijgen omtrent de juistheid van hetgeen hij vernomen had, omdat de autoriteiten een geheimzinnig zwijgen in acht schijnen te nemen, deelt hij 't onder voorbehoud mede:

De Controleur van Blitar vernam, dat een Inlander een hoeveelheid opium in huis zou hebben, die gesmokkeld was. Vergezeld van den assistent-wedono en eenige oppassers, begaf hij zich naar de woning van den verdachte, om er huiszoeking te houden en zoo noodig tot inbeslagneming over te gaan. De man scheen daarvan de lucht gekregen te hebben, want toen de ambtenaren bij het huis kwamen, werden zij opgewacht door een gewapende bende onder bevel van den smokkelaar. Op de sommatie van den Controleur toegang te verlenen, werd geantwoord met een aanval. De Controleur retireerde 'en gaf onmiddellijk kennis van het gebeurde aan den assistent-resident. Dadelijk toog deze met den regent en de noodige politiemacht er op af. Toen de weerspanningen bemerkten, dat het zou misloopen, kozen ze het hazenpad; toch gelukte het der politie eenigen der weerspanningen gevangen te nemen.

Overvragers. Uit Tegal wordt aan de *Perniagan* gemeld, dat de *S. I.* aldaar werk maakt van de uitbreiding der klassen aan de Javaansche scholen 2e klas tot 6, betere opleiding der onderwijzers, het geven van landbouw-, ambachts- en handelsonderwijs aan die scholen, alsmede onderwijs in het Fransch en de Islam aan H. I. S. Het is mooi — meent het blad — *Boleh tawar*, de vragers denken, dat het beter is te overvragen. Men zou echter vragen, wat zoo'n klipsteen nu heeft aan het onderwijs in het Fransch, waar zijn kennis van het Hollandsch zelf zoo uitermate gebrekkig is? En wat het godsdienstonderwijs in den Islam aan de H. I. S. aangaat, moet men de *S. I.* van Tegal niet *au sérieux* nemen. Het zijn vroolijke mensen, echte doordraaiers, die overal komen behalve juist in de moskee. Maar zij moeten nu eenmaal meeblaffen, wat zij dan ook deden in het *S. I.*-congres te Bandung.

Indië Weerbaar! In een ingezonden stuk van de *Djawa Tengah* wordt den Chineezzen verweten, dat zij het aan hun zwakheid te wijten hebben, dat zij verschillende vernederingen van Japan moeten ondergaan. „Wie niet sterk is, moet slim wezen” en daarom moet men nu van de gelegenheid profiteren, door „Indië Weerbaar” aangeboden om zich gratis in den wapenhandel te oefenen, ten einde later van deze opgedane kennis gebruik te maken in het belang van het eigen vaderland.

In een ander artikel wordt een stuk overgenomen uit de *Modjopait*, handelende over hetzelfde onderwerp, waarin *Indische Patriot* zich tegen „Indië Weerbaar” verklaart. Nederland is hem even onverschillig als Duitsland of Frankrijk, maar sedert

G. G. Idenburg verklaarde, dat Indië nooit een zelfstandig bestaan zou krijgen, acht hij 't alleen voor slaafsche naturen mogelijk om onder deze overheersing te blijven staan. Voor hem, *patriot*, is de *overheerscher* zijn grootste vijand, van welken landaard die ook zij. Daarbij komt nog, dat de N.-I.-Regeering, door een ongemotiveerd wantrouwen gedreven, in de eerste dagen van den oorlog verschillende aanbiedingen van gewapende hulp van de hand gewezen heeft.

In een ander nummer van hetzelfde blad geeft de redactie hare meening te kennen: Op de bewuste vergadering te Semarang, belegd door den heer van Hinloopen Labberton, voor de propaganda van *Indië Weerbaar*, bleek, dat alle voormannen sterk er tegen waren en eigenlijk niemand er sterk voor. Toch hebben de *Oetoesan Hindia* en *Pamitran* er een gunstig verslag van gemaakt. De *S. I.* te Semarang heeft dan ook terstond telegraphisch geprotesteerd tegen dit bericht in de *Oetoesan Hindia*. Uit welbegrepen eigenbelang moeten de Chineezzen neutraal blijven en alle bevolkingsgroepen moeten de woorden van G. G. van Heutsz ter harte nemen, dat zij in de militia van elkaar gescheiden moeten worden, om als 't noodig mocht wezen, aan de Hollanders de gelegenheid te geven die verschillende groepen tegen elkaar te laten vechten, zoodat die militia eigenlijk tegen den binnenlandschen vijand bestemd is, i. e. tegen den eigen broeder. En wat doet nu de Europeesche pers? De enkele bijvalsbetuigingen worden rondgebaaid, maar de vele contra-betooingen worden doodgezwegen.

De *Pamitran* beschuldigt daarentegen de *Djawa Tengah* een onjuist verslag gegeven te hebben van de hierboven bedoelde vergadering: Die Sneevliet had gemakkelijk praten, toen hij den raad gaf om leger en vloot maar geheel en al af te schaffen. Indië zou op deze wijze gemakkelijk in de handen van Japan vallen en hij zou dan de eerste zijn, die de wijk naar een ander land, bijv. Amerika, nam. Wat zal dan het lot van zijne medestanders onder Japansch bestuur zijn, verdrongen als zij zullen worden door miljoenen Japanners? Weg zou 't dan zijn met alle vrijheid! Al moge dan ook de *Nederlandsche Leeuw* een verscheurend dier zijn, grootmoedig is hij, maar de tijger niet. Nu wil men zich niet wapenen ter verdediging van het eigen land, maar ach, later zal men dan door Japan tot den gewapenden dienst gedwongen worden, om mee te vechten tegen Amerika bijv.

(In die propaganda-vergadering van den heer Labberton had deze o. a. Indië vergeleken bij een buffel en Nederland met een herdersjongen, die aan dien buffel een stel horens gaf om zich tegen den tijger te verdedigen).

Van Vreemde Koloniën.

Schadevergoeding voor D. handelsondernemingen in W. Afrika.

De organisatie van de Deutsche West-Afrikaansche ondernemingen is over 't algemeen weinig bekend. De „Deutsche Kolonialzeitung” (van 20 December) vindt 't gewenscht hierover 't een en ander mede te deelen, zoowel in verband met uittreksels van de schadevergoeding voor de geleden verliezen, als met 't algemeen belang om betreffende de bedrijfszwaarte van die ondernemingen gegevens te verstrekken. 't Volgende is aan 't meer uitvoerige artikel ontleend.

De kuststreek van W. Afrika is 't jongste land voor de Europ. kultuur ontsloten. 't Staat daardoor bij de overige beschaafde wereld in alle opzichten achter. Niettegenstaande de vorderingen in de laatste jaren fabelachtig waren, begon inderdaad Europ. kultuur zich toch pas baan te breken. Dit spreekt wel 't duidelijkst hieruit, dat tot heden toe de koophandel in hoofdzaak ruilhandel is gebleven. Oorspronkelijk was de scheepskapitein tevens de koopman, de handel werd van 't schip uit gedreven. Later werden handel en rederij meer van elkander gescheiden en ontstonden er handelskantoren op de wal. Zooals de reeder van 't schip eigenlijk in Europa zit, zoo zit ook de eigenlijke zakenman van de Afrik. onderneming in Europa, de handelaar in Afrika is gevormachtigd. Zoo is 't, als regel, nog gebleven, de handelsagenten en hun Europ. personeel, reizen op kosten van hun lastgever naar Afrika en terug — in de laatste jaren voor den oorlog met de stoomschepen van de Woermann-lijn.

Dat deze verhouding zoo blijft, is vooral toe te schrijven aan 't zeer primitieve van de toestanden, maar ook aan 't klimaat, waardoor 't voor den Europeaan niet mogelijk is gedurende langen tijd onafgebroken in W. Afrika te blijven. De vergelijking met den zeeman gaat ook nog in dit opzicht op, dat het gezin veelal in Europa achterblijft, al nam 't aantal blanke vrouwen ook geleidelijk toe en dat bespaarde gelden voor de Deutschen Heimat zijn bestemd.

In andere overzeesche landen is dit meestal anders. Daar hebben de handelszaken een eigen bestaan, dat wel relatien of leden in Europa heeft, maar zich een eigen weg kiest en volgt. Hierdoor zijn de W. Afrik. handelszaken bij 't uitbreken van den oorlog spoediger te niet gegaan dan die in andere koloniën.

Voor 't bedrijf is het vastleggen van kapitaal in Afrika zelf bijna onvermijdelijk. Terwijl 't in theorie mogelijk is 1000 ton waren uit Argentinië zooged als zonder geld in Duitsland te importeerden, door met wissels te werken, kan men in West-Afrika, behalve in Nigeria, waar de ruilhandel reeds aan 't verdwijnen is, de palmnoten slechts koopen, door een groote stapelplaats aan te leggen, waar dit en andere voor

Bankierskantoor van LISSA & KANN

LANGE VIJVERBERG 3

's-GRAVENHAGE

Administratie van Vermogens

Safe Deposit

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.

DEN HAAG, RIJSWIJKSCHE WEG 2.

Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag.
Spreektijd 12½ — 1½ uur.

GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.

Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven. Behandeling van Aphasieën.

GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.

De prijzen worden berekend naar de omstandigheden.
Leerressen: Mej. A. BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraakleerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUIZEN, Gemeente-Spraakleerares.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND: BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN

DE GELUK ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCHE, FRANSCHE, SPAANSCH, ITALIAANSCH

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL

— OVER DE WAALSCHER KERK —

58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

P. M. BROEKMANS

LADIES AND GENTLEMEN'S TAILOR

16, 18, KONINGSPLEIN 20, 439

AMSTERDAM

SPÉCIAAL INGERICHT VOOR REPATRIEERENDEN

LEVERING BINNEN 24 UUR

„HUIZE ZEELANDIA”

Pension van
den 1sten Rang.

Statenlaan 100
DEN HAAG.

Telefoon Schev. 2231.

PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren) voor leerlingen boven 12 jaar. Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten
GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz.
Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.
Vluggede bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald
en thuisbezorgd.

N.B. Prijscurant op aanvraag verkrijgbaar.

de Europ. markt bestemde artikelen, worden bijeengebracht, hetgeen 't vastleggen van een groot kapitaal vereischt, dat door de voor den ruilhandel bestemde voorwerpen, geld bij voorbaat, opeischt. Werkt de handelsman elders met 't geld van de banken, die in W. Afrika moet zelf met eigen geld omspringen.

Daar de verdiende traktementen, reiskosten, enz., beschouwd kunnen worden als Duitschland ten goede te komen, moet hiervoor 25% van 't beschikbaar gestelde kapitaal zijn opgebracht voordat iets verdiend wordt. Zijn in West-Afrika 40 miljoen mark in zaken gestoken, dan moet eerst 10 miljoen worden opgebracht om in de noodige uitgaven te voorzien en daarna 2 miljoen om 5 % af te werpen.

De ondernemingen in W. Afrika hebben dus een werkelijke waarde van betekenis. De opvatting dat de koopman koopt en verkoopt, en als tusschenpersoon op eenvoudige wijze enorme winsten maakt, gaat daar niet op.

Toch levert 't moeilijk bestaan op stuk van zaken voor D. geen te versmaden post op. Wat aan verdiensten uit W. Afrika terugkeert en wat als winst verdiend wordt vormt een belangrijk bedrag.

Het artikel wil ook doen uitkomen dat ten onrechte in D. wel wordt gedacht over een schadeloosstelling van de reederijen voor de tijdens en door den oorlog geleden nadeelen, doch niet van het W. Afrikaansche handelsbedrijf. Dit valt eveneens voor die vergoeding in de termen, en 't Rijk heeft alle belang erbij 't weer op de been te helpen.

De beamten der W. Afrik. handelszaken hebben zelfs hetzelfde lot ondergaan als de zeelieden, die buiten hun land tot gevangenen zijn gemaakt, zij zijn ook naar de Engelsche en Fransche kampen gebracht. Deze personen zullen dus ook voor gelijke vergoedingen van den Staat in aanmerking komen.

Smuts in Duitsch O. Afrika.

In verband met de berichten uit Duitsch O. Afrika welke wij omschreven als steeds overwinningen, maar de overwinning blijft uit, heeft een artikel in „De Volksstem“, van Pretoria, waarin vele bijzonderheden voorkomen over den strijd in die kolonie, verhoogd belang. 't Artikel bepleit de wenschelijkheid om generaal Smuts eindelijk een rust te gunnen en naar Transvaal te laten terugkeeren en hiertoe geeft het een overzicht van wat die veldtocht van den leider gevergd heeft.

De eigenaardige bezwaren aan 't opereeren in O. Afrika worden in herinnering gebracht. De kolossale uitgestrektheid, de zeer beperkte spoorweg-aanleg, het gemis aan wegen geschikt voor troepen- en treinverplaatsing, wat er op dit gebied nog is was, door gebrek aan onderhoud, tijdens den oorlog meerendeels overgroeid. Soms watergebrek, elders last van water. De droogte drukt veelal zwaar; de regen maakt in andere tijden elken voortgang onmogelijk. De enorme moeilijkheden om draagtransporten te vormen en te behouden, door gebrek aan negers en ziekte onder hen, die men krijgt. De voeding kwestie voor mensch en dier. De tsetse-vlieg roeit de paardenstal uit en tast ook de ezels aan. De malaria houdt erg huis onder de troepen. Ingewandsziekten voegen zich hierbij.

De Duitschers trekken bij de guerrilla meesterlijk van al deze voor de aanvallers ongunstige omstandigheden hun voordeel. Hun aantal werd in November op ongeveer 3000 geschat, met inbegrip van de Askaris. Hun offensieve strijdwijze getrouw, drongen zij bij het begin van den strijd op Britsch grondgebied door. Juist toen generaal Smuts landde, was de actie bij Salaita ten nadeele van de Engelschen beslist. Generaal Smuts stond dadelijk voor de vervelende noodzakelijkheid om de Eng. hoofdofficieren, die zich voor hun taak niet bekwaam hadden getoond, naar elders te doen oproepen. Maar hij had toch niet dadelijk de vrije hand, 't plan voor den krijgstoet vond hij ter overname gereed, zijn staf bestond meerendeels uit officieren van den imperialen dienst, zooals zij aan generaal Smith Dorrien — van wien 't bevel bij den aanvang op Smuts overging — toegevoegd waren. De krijgsmacht bestaat uit allerlei niet precies bij elkaar passende eenheden. Britten, Britsch-Indiërs, Boeren, die elk reeds hun eigen opvattingen van leven en vechten hebben, daarnaast Portugeezen, die niet opschieten, Belgen, die aanvankelijk veel tegenslag hadden, doch later, onder generaal Tombeur goed opschoten.

Behalve van den D. vijand, wordt veel last onderhouden van de dieren-tegenstanders. Giraffen loopen de telefoon- en telegraafdraden stuk. Leeuwen maken de transporten onveilig. Venijnige mieren vormen vaak een plaag voor mensch en dier. Andere insecten geven last en gevaar. Waar door gebrek aan transportmiddelen gebrek ontstaat wordt 't fysiek- en moreel-weerstandsvermogen ondermijnd. De verpleging van zieken en gewonden kan niet afdoend geregeld worden en dit werkt in dezelfde richting mede; zelfs in de permanente hospitaal kampementen en op menige operatie-basis is vaak gebrek aan 't noodige.

Toen 't besluit om tot deze campagne over te gaan aan de orde was, hebben wij in 't „Kolon.“ Weekblad“ beschouwingen weergegeven, die, dit alles voorziende, het vermeerderen van deze kolonie voor ondoenlijk hielden. Gen. Smuts heeft met zijn officieren en manschappen een expeditie volbracht, die aan 't ongehoofde grens, maar nu van bijzonder — van opvallend goed ingelichte zijde aandrang komt om generaal Smuts thans naar Transvaal te doen terugkeeren, dringt zich bij ons toch de vraag op of dit is omdat men de zaak inderdaad als geëindigd beschouwt, of omdat men tot 't inzicht gekomen is, dat de D. strijdwijze nog lang gerecht kan worden. In 't eerste geval zou men den leider toch gaarne de eer gunnen van als volslagen overwinnaar terug te keeren. 't Is zeker een tegenvaller, dat de D. den strijd zoo lang kunnen volhouden, waar men hen voor den aanvoer van wapenen en munitien afgesneden weet van de buitenwereld. Ook in dit opzicht is hun organisatietalent weer bewonderenswaardig. Volgens de laatste D. berichten zouden zij weer eenige successen hebben behaald, die de kans op 't spoedig beëindigen van den

strijd voor de entente-troepen belangrijk zou verminderen.

Ex-koning Thiebaw.

't Doodsbericht van dezen vergeten roien exile heeft de herinnering opgeroepen aan de despotische gruwelen, die vroeger sensatie hebben gemaakt en ruim een dertigtal jaren geleden aanleiding werden tot de annexatie van Opper Burma bij 't Britsche rijk.

Hij was een van de jongere leden van het groote gezin van koning Mindoen, die 't gebied van Ava, gedurende 26 jaren, wel despotisch, maar toch voorspoedig bestuurde. Prins Thiebaw doorliep 't gebruikelijke novitiat in een Boeddhistisch klooster, kwam daarna met 3 zijner broeders onder leiding van een Engelsch gouverneur Dr. Marks, die een school en kerk te Mandalay mocht laten bouwen, waarvoor de koning de kosten droeg. De gunstige getuigenis van dezen leeraar over de goede eigenschappen van zijn leerlingen zijn later op treurige wijze beschaamd.

In 1878 overleed vorst Mindoen. De koningin van 't Midden-paleis wenschte Thiebaw tot zijn opvolger te doen bestemmen, daar zij, door zijn inschikkelijk karakter en door zijn huwelijk met haar gunsteling Soepaya lat, verwachtte van zelf grooten invloed te kunnen uitoefenen. Hij wist, door allerlei middelen, den steun van de ministers te krijgen, en alle mededingers voor den troon werden bij een bezoek ten paleis aan den overleden vorst gevangen genomen. Thiebaw werd tot troonsopvolger aangewezen, en binnen vijf maanden had hij een doodvonnis verkregen voor al de gevangen gezette broeders en zusters. Wij zullen den lezer de verhalen besparen, die gegeven werden over de wreede wijze van hunne ter dood brenging.

Soepaya lat overheerschte hem ten volle. 't Voorbeeld van 't hof werd door de ondergeschikte ambtenaren gevolgd, wreedheid, willekeur, wanorde heerschten door geheel 't gebied, dat een verschrikkelijk tijdperk doormaakte. De bestaande relatien met Groot Britannië werden verbroken, een vijandelijke houding werd aangenomen. Ten slotte werd in 1885 eerst een ultimatum gesteld en volgde daarna een Br. expeditie.

In November van dat jaar moest Thiebaw zich gevangen geven aan generaal Prendergast. In herinnering wordt gebracht hoe zijn verzoek om 3 maanden, 3 weken, daarna 3 dagen gelegenheid om zijn zaken af te wikkelen, door den Br. bevelhebber met 10 minuten werd afgedaan. Een stoomer bracht hem met de hoofd-koninginnen naar Ratnagiri, op de Westkust van Indië. Zij bleven daar in een „behagelijke“ ballingschap.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Jaarverslag Topographische dienst.

Aan de hand van de „Sumatra-Post“ werd in deze rubriek reeds eerder de aandacht gevestigd op de verschijsing van het jaarverslag van den Topografischen dienst in N. I. over het jaar 1915. Thans is dit verslag ook hier te lande verkrijgbaar en wordt opnieuw de aandacht er op gewezen. Behalve de mededeelingen, welke den tak van dienst zelf betreffen, vindt men er de volgende „bijdragen van gemengden aard“ in. Aardrijkskundige benamingen in Midden- en Oost-Java, door L. F. van Gent (een zeer interessant stuk van belang zoowel voor geografen en historici, als voor beoefenaars der Javaansche taal- en letterkunde). — Enkele aantekeningen omtrent Bali, door J. van Roon. (Een opstel dat veel meer geeft dan uit den titel is af te leiden; bovendien prachtig geïllustreerd. o.a. met reproducties van pastelteekeningen van P. A. J. Moojen). — Beknopt historisch overzicht van de opnemings- en kaarteeringswerkzaamheden in de residentie Batavia (oud), door H. J. K. Schuitevoerder — De bezetting van het primaire driehoekspunt P. 117 Gpenoeng Oeloe Besitang (Sumatra's Oostkust), door L. P. C. Horsting.

Handboek cultuur- en handelsondernemingen.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen de 29e jaargang (1917) van het Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen in Nederl.-Indië. Deze jaargang is, vergeleken bij de vorige, niet onbelangrijk uitgebreid.

De Reflector.

In de Nos. 45-47 van dit Indische weekblad o. m. de volgende bijdragen: (No. 45): Het Japansche spook (vervolg). — Naar Bali (vervolg), door L. Eland. — (No. 46): Het Legioen van Mangkoenogoro. — De zeevaartschool te Makassar. — Een rijke Chineesche begrafenis. — Het ethische spook. — (No. 47): Licht en donker Semarang. — Onze Indische vogels.

Vragen van den Dag.

Dr. H. Blink schrijft in het Jan-Nr. een artikel over „De Cocoscultuur in Nederl.-Indië en haar economische betekenis“. Hoewel de cocospalm behalve door de vrucht nog in vele andere opzichten economische waarde heeft voor de Inlanders en voor den handel, bespreekt schr. voornamelijk het nut van de cocosnoot (olie, copra, enz.).

In hetzelfde Nr. nog eene beschouwing van den heer A. de Braconier, getiteld: De „Indo“ in de Nederlandsche literatuur. Schr. is van meening, dat een Fabricius, Bas Veth, e.a. een misleidend beeld gaven van de psyche van den Indo, wat te betreuren is, omdat het Nederlandsch publiek over het algemeen bitter weinig afweet van de sociale vraagstukken der Indische samenleving. Couperus en vooral Victor Ido (Hans van de Wall), daarentegen hebben in hun romans den Indo in het algemeen juist getypeerd.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I.

Werd in het Sept.-Nr. van dit tijdschrift een betoog gehouden der wenschelijkheid van kapitaalsvergrooting der Javase Bank, in het Oct.-Nr. wordt dit betoog bestreden en aangetoond, dat onder de tegen-

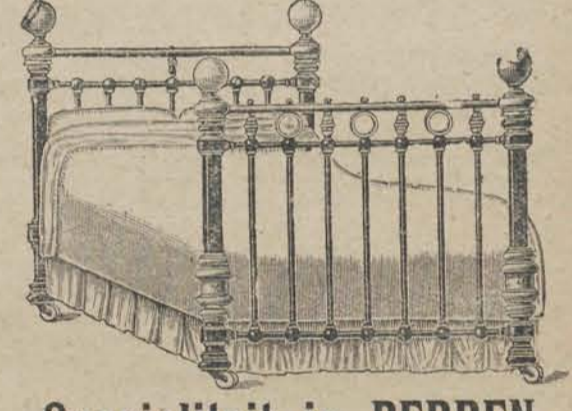
Instituut WOLTERS
 Surinamestraat 25 Den Haag
 OPLEIDING H. B. S.,
 GYMNASIUM EN LYCEUM.
 C. G. J. WOLTERS.

M. VISSER,
 voorh. A. J. RODBARD.
 Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Familie-Pension KINZLER
 Daendelsstraat 69 - Tel. H. 925.
 DEN HAAG.
 1ste klasse inrichting. Badkamer.
 Desverlangd
INDISCHE TAFEL.

Th. A. A. SIMONIS,
 GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
 TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
 Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
 Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Modes Parisiennes
 voorheen MAISON VREEZEN
 Valeriusstraat 78 - 's-Gravenhage.

Familiepension „KERCHER“
 Villa „MATHILDE“
 Oude Schev. weg 112-114.
 Tel. Interc. Schev. 1256 - SCHEVENINGEN

Adverteeren doet verkoopen.

woordige omstandigheden eene uitbreiding van het kapitaal eerder een bezwaar dan gemak zou opleveren. In een naschrift van de Redactie handhaaft zij echter haar ingenomen standpunt.

Verder bevat dit Nr. o.a.: Over het enten van koffie. — Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië (critische bespreking van dit nieuwe orgaan). — Nieuwe markten voor Java-thee.

J. J. van Effen. †

Bulletin No. 152—153 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië, bevat een levensbericht van Dr. J. J. van Effen (31 Juli jl. te 's-Gravenhage overleden), die eenigen tijd voorzitter was van genoemden bond. Schrijver is Dr. C. E. Benjamin.

Locale Belangen.

De heer Joh. Suijs vervolgt in Nr. 8 van den 4den jaargang zijne beschouwing „Concessie of eigen beheer“.

Nr. 9 bevat mededeelingen van „Associator“ over de onlangs te Batavia opgerichte kiesvereniging „Melajoe“.

De rubrieken Decentraliana en de Indische Raden in beide Nrs. bevatten eveneens lezenswaardige bijzonderheden (o. a. een nota over hygiënische verzorging der 3 hoofdplaatsen van Java).

Neerlandia.

De heer J. B. Schepers geeft in de Januari-afl. zijn indrukken weer van „Een Indië avond“, te Haarlem, waar de heeren S. Surja Ningrat, Ratu Langi en Noto Soeroto een voordracht hielden. Schr. heeft zich verbaasd over „de kranigheid, helderheid en dichtelijkheid bij het hanteeren van onze taal door deze drie vreemde sprekers.“

Publicatie van de Afdeling Nijverheid en Handel.

Als publicatie No. 11 (in het jaar 1916) is door de Afdeling Nijverheid en Handel te Buitenzorg uitgegeven een opgave van „Adressen van importeurs van koloniale producten in Australië, de Philippijnen, Japan, Zuid-Afrika, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Canada.“

De gegevens zijn ontleend aan het wekelijksch periodiek „Korte Berichten voor Landbouw enz.“ en zeer handig alphabetisch gerangschikt naar de verschillende producten.

De Indische Gids.

In het Januari-Nr. vervolgt de heer E. P. Wellenstein zijn beschouwingen over de organisatie van gouvernementen in Nederl.-Indië. Tegenover het bestaande systeem (waarvan de resultaten geenszins gunstig zijn volgens schr.) ontwikkelt de heer W. een ander, op meer breede grondslagen berustend, dat z. i. meer waarborgen geeft voor gunstige uitkomsten.

De heer J. L. J. F. Ezerman publiceert reisbrieven, getiteld: Van Batavia naar China en terug.

Behalve het vervolg der Britsch-Indische roman van P. Brundell: „Liefdeleven onder de palmen“, bevat dit Nr. overigens de gewone maandelijksche rubrieken: Varia. — Revue van Brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Bibliografie.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Inhoud der Sept.-afl.: In memoriam T. Walter, door H. C. E. Quast c. s. — Vergelijkend overzicht van de in de Buitenbezittingen van de Inlandsche bevolking geheven directe belastingen over 1915, door J. Roest. Met Europeanen gelijkgestelde vreemde Oosterlingen en door hen opgebrachte belastingen, door M. C. Schadee. — De ontwikkeling van de Inlandsche gemeente, door J. E. Jasper. — Een opkomende cultuurstreek in Tapanoeli (nl. Batang Toroe), door W. J. Beck. — De Hollandsch-Inlandsche school als bestanddeel der Indische onderwijs-agitatie, door V. E. Korn. — Korte mededeelingen. — Boekbespreking.

Pandecten van het Adatrecht.

Als Mededeeling No. 4 (afdeeling Volkenkunde No. 2) van het Koloniaal Instituut te Amsterdam is verschenen No. 3 der geschriften, getiteld „Pandecten van het Adatrecht“, handelend over het inlandsch bezitrecht van grond en het bewerkingsrecht van grond. Dit deel is bewerkt door Mrs. J. F. Cornelis, F. M. van Exter, W. H. Altling van Geusau, J. C. Jonkers, J. A. Jonkman en D. H. Rechter.

Houtsnijwerk en metaalbewerking in N.-I.

Dezer dagen heeft No. VIII der geïllustreerde beschrijvingen van Indische Kunstnijverheid het licht gezien. De heer Loebèr Jr. besluit met deze studie over houtsnijwerk en metaalbewerking in Ned.-Indië zijn monographieën over techniek en sierkunst in den Indischen Archipel.

Wij bieden den schr. onze gelukwensen aan met de voltooiing van zijn in 1903 aangevangen arbeid, welke onder bijzonder ongunstige omstandigheden verricht moest worden door den heer Loebèr, die, toen hij hem aanving, eene betrekking in Elberfeld aanvaardde en dus het raadplegen der Nederlandsche koloniale literatuur als anderszins groote bezwaren opleverde.

Achtereenvolgens heeft schr. de volgende onderwerpen in woord (en vooral in beeld) vastgelegd: I. Het weven. II. Bamboe. III. Het schelpen- en kralenwerk. IV. Het bladwerk en zijn versiering. V. Textiele versieringen. VI. Leder- en perkamentwerk, schorsbereiding en aardewerk. VII. Been-, hoorn- en schildpadbewerking en het vlechtwerk. VIII. Houtsnijwerk en metaalbewerking. Een register en bibliografie der literatuur over Indische kunstnijverheid besluiten de serie.

De Handel.

Het Januari-Nr. bevat een opstel van J. Kleynjans over de suiker in verband met den oorlog, zoomede een artikel van J. H. S. over het scheepvaartverkeer van Ned.-Indië.

Onze Vloot.

Behalve een redactioneel stukje over de verdediging van Ned.-Indië, brengt het Oct. Nr. van „Onze Vloot“

nog een artikel van den heer F. Fokkens, getiteld: „Indië Weerbaar“, waarin schr. nogmaals aandringt o. a. op de aanschaffing van een dertig-tal onderzeeërs, welke z. i. voor Java een afdoend verdedigingsmiddel vormen.

Tijdschrift voor Inlandsche geneeskundigen.

In No. 5 van jaarg. 1916 o.m. een met H. N. v. d. H. ondertekend artikel „De bedrijfsarts in Ned. Oost-Indië. Beschouwingen en mededeelingen naar aanleiding van een medisch onderzoek naar arbeidstoestan- den in de Lampongsche districten.“

Indisch Genootschap.

Verschenen zijn de verslagen der vergaderingen van 14 en 18 Nov. j.l., waarin respectievelijk behandeld werden de onderwerpen Monumenten-zorg in Britsch-Indië, door Prof. Dr. J. Ph. Vogel; en Oude en nieuwe stroomingen onder de Inlandsche bevolking, door Dr. D. Rinkes.

Oudheidkundige Dienst in N.-I.

Het hier te lande ontvangen verslag over het tweede kwartaal 1916 van den oudheidkundigen dienst in Ned.-Indië bevat belangrijke mededeelingen over nieuwe archaeologische opnamen, opgravingen, enz. op Java, zoomede een opstel van den chef Dr. F. D. K. Bosch over het heiligdom te Siping.

Korte Berichten.

No. 45 (van 10 Nov.) geeft een overzicht van den in-voerhandel op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1916. Verder mededeelingen over het voorkomen van massieve bamboe in Ned.-Indië.

De Banier.

Uit den inhoud van No. 43—44. De kerk te Neira (met plaat), door D. Nyessen (bevat ook historische bijzonderheden over de Ned. Hervormde Kerk in Banda). — Zendingarbeid op Midden-Java, door Ds. A. Merkelijn. — Het bodemcongres te Djokjakarta, door Congressist.

Weekblad voor Indië.

No. 29 van den 13en jaarg. bevat o.m. De Pasar-Derma te Malang. — Schetsen uit het leven op de Buitenbezittingen (vervolg). — No. 30: Bezoek van den G. G. aan Semarang (met ill.) — Kawah-Idjen, door W. van Bemmelen. — Een gezondheidsoord in den beroemden Soebangpas. — No. 31. Het bezoek van den landvoogd aan Magelang en aan Malang. — Belangrijke ambtswisselingen (optreden van Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff als vice-president van den Raad van Indië en van Dr. L. Moresco als secretaris-generaal van het Dep. van Koloniën).

De Java-Post.

Een en ander uit den inhoud der Nos. 44—46: Indisch Staatsbeleid. Partijgroepering in Indië, door J. Suijs. — Reisindrukken van de Tenimber-eilanden (vervolg), door H. Geurtjens. — De nota-Bogaardt in zake aanpassend Middelbaar Onderwijs, door J. Suijs.

Weer een nieuw Indisch tijdschrift.

De zoeven genoemde Java-Post (No. 46) maakt ons attent op de verschijning van het eerste nummer van een nieuw tweemaandelijksch periodiek, getiteld: Koloniale Studien. Tijdschrift van de vereeniging voor studie van koloniaal-maatschappelijke vraagstukken. Redactie: Mr. A. B. Cohen Ctuart, Dr. P. J. S. Cramer, D. M. G. Koch en T. Koperberg. Uit eene korte bespreking, welke de J. P. aan dit 1e nummer wijdt, blijkt niet, waaruit de inhoud wordt gevormd.

De Indische Mercur.

Voornaamste inhoud van No. 1, jaarg. 1917: Een kapokmonographie, door Dr. H. H. Zeijlstra. — Het gebruik van ledersurrogaten. — Planters-Vereeniging Semarang-Kedoe. — De toepassing van springstoffen bij den landbouw, door G. M. Scherer. — Economie in het rubberbedrijf, door D. Mac Gillary. — Eenige aantekeningen voor groen bemesten. — Over wegenbelasting, door Id. — Malangsche landbouwvereeniging. — Cultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz. Enz.

N.-I. Veldartillerie.

In Nr. 55 van het orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging de inleiding voor een bespreking van „Het tactisch gebruik van onze veldartillerie“, door J. B. van der Pol, kapitein der artillerie.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geografie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Kolo-

niaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Departement van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGAANG.	AANTEKENINGEN.
Substituut-Officier van Justitie bij den Raad v. Justitie te Batavia.	2 Febr. 1917.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. J. Liefstuck.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de Leeszaal Heulstraat 17, den Haag zijn o. a. ter lezing gelegd:

1. Stenografisch Verslag van het Eerste Koloniaal Onderwijs-congres.
2. West-Indië, Landbouwkundig tijdschrift voor Suriname en Curaçao, No. 4, 1e Jaargang, Dec. 1916.
3. Jubileum-Uitgave van het Indologenblad ter herstel van ons gezag in Nederl.-Indië.
4. Middelbare Landbouwschool te Buitenzorg, Programma leerjaar 1916—1917.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL

E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
Telefoon 3213 DEN HAAG

Levering van abonnementen op alle

Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften en Modeplaten.

ADVERTENTIE-BUREAU.

Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.

(De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

..... Melkinrichting

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR“

Scheveningen, Neptunustr. 66a - Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELN.

ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN. ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

Marque Déposée „AU-CONDOR“

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

Exportation Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Stoomwasscherij en Machin. Strijkinrichting „DE RIJN”

Maresingel 71a - LEIDEN - Telefoon No. 31.

De wasschen worden in Den Haag en Omstreken per paard en wagen wekelijks afgehaald en bezorgd.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Handwerklessen.
Schrijf-, Koper- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor-
maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No.	I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten
No.	II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No.	III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No.	IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No.	V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No.	VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No.	VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No.	VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No.	IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No.	X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N	..N.V. Nederlandsche Assurantie..	A
Spaarkas en Crediet-Onderneming		
Goedgekeurd bij K.B. d.d. 9 Maart 1916, no. 56, P.B. no. 437.		
Gevestigd te 's-Gravenhage - Theresiastraat 84.		
30/0 Premie-Obl. ad f 2.50 (met Schakeluitloting)	S Garantiebrieven Herverzekering ad f 1.25 (1/20 S.L.) Meer kansen Minder risico (1/20 S.L.)
C	(Hoofd)agent ^{en} gevr. Zeer ruime prov. Prosp. en t.a.v. op aanvr. gratis en franco Wisk. adviseur,	O
S. U. VAN LOON, Gep. Maj. Art. O. I. L.		Directeur, JAN HINGST Azn.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 15.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Genealogisch Heraldisch Bureau

Carl Köffler, Den Haag, Obrechtstr. 181. Tel. 7840.

BELAST ZICH MET:

Het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin; het nasparen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands; het opsporen van familie-wapens en zegels; het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der officieele bewijsstukken; het bijeenbrengen der benoedigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering; het oplossen van onbekende wapens; het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.; het graveeren van cachetten en zegelringen in alle metalen en halfedelgesteenten, het vervaardigen van stempels en clichés tot het bedrukken van postpapier, het branden van wapens in glas, het leveren van boekbanden, portefeuilles, etc., met in leder gedreven wapens, enz., alsmede het ontwerpen en leveren van ex-libris.
Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht” voor Genealogie en Heraldiek.

TELEFOON H 7057

C. P. A. NICOLAÏ

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.

Dunklerstraat 33 hoek
Valeriusstraat.

HOLLAND TYPING OFFICE, AMSTERDAM
Damrak 45 Telefoon N. 4625

Levert alle soorten Drukwerken,
Papier en verschillende merken

SCHRIJFMACHINES

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Pension „Zorgvliet”

Groot Hertoginnelaan 155

's-Gravenhage :: Tel. H. 1186.

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.
Eigen Atelier ook voor reparatiën.

PIET HEINSTRAT 128, o. d. Zoutmanstr.

AUG. SAVELKOUL.

INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.

Heerenkleeding naar Maat.

Batavia — Semarang — Soerabaya — Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeeling.

„MODERN-SHOE”5 Vlamingstraat 5 Den Haag
1e huis vanaf de Veenestraat.Soliedste adres voor Dames-, Heeren- en Kinder-
schoeisel, in alle genres.

ALLE REPARATIËN SPOEDIG EN BILLIJK.

Aanbevelend,

(On parle Français).

P. Ph. BAZIN.

M. P. MULLER,Galileistraat 133 en 129 Valeriusstraat 13
Tel. H 6375 Tel. H 6370

MAGAZIJNEN VAN

Gas- en Electriche Ornamenten.

BADEN EN GEYSERS.

Luxe Brood- en Banketbakkerij

Willem Renout

Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.

AMSTERDAM

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.*Mousselines de laine.*
Japonstoffen.

Stalenverzending op aanvraag.

N. V. Maatschij tot Detailverkoop van
AARDAPPELEN

Kantoor: Z.-O. Binnensingel 106. Tel. Haag 7982.

Over een
bedrag van
f 20.-
wordt f 1.-
terugbetaald.**Steeds prima soorten**Over een
bedrag van
f 20.-
wordt f 1.-
terugbetaald.

DE WAGENS KOMEN 3 MAAL PER WEEK AAN HUIS.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar
à 100 %
Verkrijgbaar tegen **99 %**

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Rokin 55, Amsterdam.Verstrekt VOORSCHOTTEN tegen diverse zeker-
heid ook aan Ind. ambtenaren en verlofgangers.
Neemt gelden in deposito tegen **5 pCt** 's jaars.**J. VAN DER LUGT & Co.,**
WETERINGSCHANS 40. AMSTERDAM.Electro-Technisch Bureau
:- Telefoon Centrum 79 :-**ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED.**

HUPFELD's FILIAAL

Directie:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL

is gevestigd:

's-GRAVENHAGE
Kneuterdijk-Heulstraat,
Tel. No. 27.AMSTERDAM
Stadhouderskade 19,
Tel. No. 4698.**Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED” POETSCRÊME**

van de American Company of Chemical Products.

Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, 's-Hertogenbosch.

Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

WIENER & VAN WITSEN

Rotterdam Hoogstraat 226

Gevestigd 1851.

Fabriek van Uitrustingen voor O.- en W.-Indië
Speciaal naar maat.**J. B. HEIJDEMAN,**

CONFISEUR - PATISSIER.

Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

Speciaal adres
Zoute Krakelingen.